

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Perhetyön asiakkuuden taustat ja alueellisuus

Selvitys Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön asiakkuuteen tulon syistä

Lievonen, Susanne

2014 Tikkurila

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

Perhetyön asiakkuuden taustat ja alueellisuus

Selvitys Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön asiakkuuteen tulon syistä

Lievonen Susanne
Sosiaaliala
Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Lievonen, Susanne

Perhetyön asiakkuuden taustat ja alueellisuus

Selvitys Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön asiakkuuteen tulon syistä

Vuosi	2014	Sivumäärä	41+6
-------	------	-----------	------

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön perhetyön asiakasperheitä alueellisesti lasten iän, tulosityiden ja aiempien tukitoimien näkökulmasta. Kyseessä on kvantitatiivinen tutkimus, joka on toteutettu SPSS tilastointiohjelmalla. Tutkimusaineisto käsittää 105 lähetettyä perhetyöhön, jotka on kerätty aikavälillä marraskuu 2013 - tammikuu 2014.

Tutkielman teoreettinen viitekehys muodostuu lastensuojelulaista sekä perhetyön määritelmästä.

Keskeisimpänä tuloksena voidaan nähdä, ettei suuria alueellisia eroja esiinny Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön perhetyön saajien välillä. Asiakasperheiden lapset ovat yleisimmin 7-12-vuotiaita, ja kolmella neljästä perhetyöhön tulevasta perheestä tulosyys tai yksi tulosyistä liittyy vanhemmuuden puutteisiin. Yli puolella perheiden lapsista oli tunne-elämän vaikeuksia ja noin joka kolmannella oli vaikeuksia koulunkäynnin suhteen. Tutkielmasta kävi ilmi, että lastensuojelutarpeen selvitys on tehtynä lähes kaikilla (86%) asiakkuuteen tulijoista, mutta asiakassuunnitelma on laadittuna vain noin puolella perhetyön asiakkuuteen tulijoista. Yleisin aiempi tukitoimi jota perheet olivat saaneet oli jokin muu lastensuojelun avohuollon tukitoimi (53%) ja noin joka kolmas asiakasperhe oli ollut tai on edelleen perheneuvolan asiakas.

Lievonen, Susanne

**Contacts and regionalism of Familywork clients
A case study on reasons of client input of city of Vantaa child protection support Unit**

Year	2014	Pages	41+6
------	------	-------	------

In this Thesis we have observed the clients of the Vantaa child protection Support Unit regionally by children's age, reasons of client relationship and previous interventions. This is a qualitative Thesis made with SPSS statistics program. The data includes 105 remittances to family work gathered from November 2013 to January 2014.

The theoretical framework is based on the law of child protection and the definition of the notion of family work.

The most important result is that there are no big regional differences between the customers. The children in the families are mostly between 7 and 12 years of age, and in almost 75% of cases the reason or one of the reasons to client relationship is deficiencies in parenting. In more than half of the cases the children have emotional problems and one third has difficulties with regard school. The Thesis showed that the child welfare report is made of almost all of the clients (86%) but that customer plans have been made for only half of them. The most common previous intervention was by some other service of child protection (53%) and about a third of the client's were or had been clients of family clinic.

Keywords: child protection, family work, clients, regionalism, reasons of client input, previous interventions, City of Vantaa

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Lastensuojelu ja laki	7
	2.1 Kuntien lastensuojelu	8
	2.2 Perhetyö	9
	2.3 Keitä ovat lastensuojelun perhetyön asiakkaat?.....	12
3	Lastensuojelu Vantaalla	14
	3.1 Vantaan kaupungin perhetyö.....	15
	3.2 Lastensuojelun tukiyksikön perhetyön prosessi.....	15
	3.3 Vantaan väestö	17
4	Tutkielman toteutus.....	18
	4.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset	18
	4.2 Aineiston hankinta	19
	4.3 Aineiston analysointi.....	21
5	Tulokset.....	22
	5.1 Kuinka monta ja minkä ikäisiä lapsia perheissä on?.....	22
	5.2 Mitkä ovat perhetyön asiakkuuteen tulon syyt?.....	25
	5.3 Millaisia tukitoimia asiakasperheille on aikaisemmin tarjottu?	29
6	Johtopäätökset ja pohdinta	32
	6.1 Lasten ikä.....	32
	6.2 Tulossyyt.....	33
	6.3 Aiemmat tukitoimet	35
	6.4 Kehitysehdotukset	36
7	Tulosten luotettavuus ja etiikka	37
	Lähteet	39
	Taulukkoluettelo	41
	Liite 1: Lähetel 1	42
	Liite 2 Asiakkuuteen tulossyyt	44
	Liite 3 Aiemmat tukitoimet	45
	Liite 4 Tutkimuslupa.....	46

1 Johdanto

Teen opinnäytetyöni Vantaa kaupungin lastensuojelun tukiyksikölle. Lastensuojelun tukiyksikkö on perustettu vuoden 2011 alussa ja sen tehtävänä on tuottaa lastensuojelun avohuollon palveluna perhetyötä. Vantaan kaupungin tukiyksikkö muodostuu tukiyksikön esimiehestä, kolmesta vastaavasta ohjaajasta, kahdesta sosiaali-ohjaajasta, 27 perhetyöntekijästä sekä yhdestä sairaanhoitajasta. Työntekijät työskentelevät kolmessa tiimissä, joissa on jokaisella omat työntekijänsä, lähiesimiehensä ja toiminta-alueensa. Tukiyksikön toiminta on jaettu Tikkurila-Hakunilan tiimiin, Korso-Koivukylän tiimiin sekä Martinlaakso-Myyrmäen tiimiin.

Opinnäytetyössä on tarkoitus tarkastella tukiyksikön tuottaman lastensuojelun perhetyön palvelua saavien perheiden asiakkaaksi tulon syitä, sekä löytää mahdollisia alueellisia eroja tukiyksikön eri tiimien asiakkaiden välillä. Tarkoituksena on perehtyä myös aiempiin tukitoimiin, joita asiakasperheille on mahdollisesti tarjottu ennen lastensuojelun tukiyksikön asiakkaaksi tuloa. Tutkielmassa tarkastellaan myös Vantaan kaupungin ikärakenteen alueellista jakaumaa suhteutettuna lastensuojelun asiakasperheiden lasten ikään kyseisillä alueilla.

Tutkielman pohjalta Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikkö voi kehittää perhetyön palveluita vastaamaan entistä paremmin asiakkaidensa tarpeisiin. Vantaan kaupunki voi tulosten pohjalta kehittää ennaltaehkäiseviä palveluitaan vastaamaan entistä paremmin alueiden asukkaiden tarpeisiin, ja näin ollen ehkäistä uusia lastensuojelun asiakkuuksia. Lastensuojelun tukiyksikössä ei ole tällä hetkellä tehty minkäänlaista virallista selvitystä asiakasperheiden lasten iästä, asuinalueesta, asiakkaaksi tulon syistä tai aiemmin tarjotuista tukitoimista.

Opinnäytetyö toteutetaan yhdessä Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön kanssa, joka on Laurea-ammattikorkeakoulun yhteistyökumppani. Opinnäytetyön aihetta tarjottiin alunperin kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoiden kolmannen vuoden hanketyöskentelyyn, mutta laajuutensa vuoksi muuttui se opinnäytetyöaiheeksi. Yhteyshenkilö Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksiköstä on Tikkurilan ja Hakunilan alueen vastaava ohjaaja.

Halusin tehdä opinnäytetyöni lastensuojeluun liittyen, koska aihe kiinnostaa minua ja toivon valmistuttuani voivani työskennellä lastensuojelun kentällä. Eräässä hanketapaamisessa minulle esiteltiin kyseistä aihetta hanketyöksi, mutta se tuntui hanketyönä toteutettavaksi liian laajalta. Minulla ei silloin vielä ollut opinnäytetyölleni aihetta valittuna, ja aiheeseen tutustuttuani päädyin siihen, että tämä olisi sopiva aihe opinnäytetyölleni. Aiheen rajaaminen lopulliseen muotoonsa vaati hiomista ennen kuin aihe saatiin rajattua sopiviin mittasuhteisiin.

2 Lastensuojelu ja laki

YK:n lasten oikeuksien sopimus hyväksyttiin vuonna 1989. Suomi allekirjoitti sopimuksen vuonna 1990. Sopimuksen osapuolina ovat kaikki maat Yhdysvaltoja ja Somaliaa lukuun ottamatta. Yhdysvallat on kuitenkin allekirjoittanut sopimuksen vuonna 1995. Nimensä mukaisesti sopimus määrittelee lapsen oikeuksia niin poliittisesta, kansalaisyhteiskunnallisesta, sosiaalisesta kuin taloudellisesta näkökulmasta. YK:n lasten oikeuksien sopimus määrittää, että kasvatusvastuu lapsesta on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla. Sopimuksessa painotetaan myös lapsen etua tehdessä lasta koskevia päätöksiä. Sopimuksen mukaan lasta tulee kohdella tasa-arvoisesti aikuiseen nähden ja hänen tulee ikätasonsa mukaan saada vaikuttaa häntä koskevaan päätöksentekoon. (Lapsen oikeudet 2000: 36-38.) Nykyinen lastensuojelulaki on yhtenevä YK:n lasten oikeuksien sopimuksen kanssa.

Suomessa varhaisimmat luonnokset lastensuojelulaista tehtiin 1700-luvun lopulla. Ensimmäinen varsinainen lastensuojelulaki otettiin käyttöön 1936 ja siinä määrättiin muun muassa neuvolapalveluista sekä lapsilisän maksusta. (Lapsen oikeudet 2000: 27-28.)

Lastensuojelulain tarkoitus on määritelty lain ensimmäisessä pykälässä:

”Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun” (Lastensuojelulaki 2007/417).

Lain tarkoituksena on huomioida lapsen etu ja lapsen oikeudet entistä paremmin sekä painottaa perheille tarjottavien tukitoimien ja palveluiden merkitystä, joka näkyy kunnille tarkkoina velvoitteina lastensuojelun järjestämisen suhteen. Keskeistä on lasten ja nuorten kasvuolojen kehittäminen, lapsen huollon turvaaminen kaikissa oloissa sekä kasvattajien tukeminen kasvattamisessa. Laissa painotetaan perhekeskeisyyttä sekä lapsen fyysisistä ja psyykkistä koskemattomuutta. (Mahkonen 2007: 31,49,71.)

Lastensuojelulaissa määrätään velvollisuus avohuollon tukitoimiin ryhtymiseen silloin, kun lapsen kasvuolosuhteet tai lapsen oma käytös vaarantavat lapsen terveyden tai kehityksen. Sosiaalihuollon tehtävä on turvata käytössä olevin toimin lapselle riittävä toimeentulo, asuminen sekä muita tarvittavia tukimuotoja. Lain mukaan myös lapsen sijoitusta voidaan käyttää avohuollon tukitoimena. (Lastensuojelulaki 2007/417: 34§-37§) Laissa lastensuojelu on määritelty lapsi- ja perhekohtaiseksi lastensuojeluksi, mutta siinä on myös määräyksiä koskien ehkäisevää lastensuojelua (Lastensuojelulaki 2007/417: 3§).

Lastensuojelulaissa kunnille on säädetty velvollisuus järjestää palveluja ja tukitoimia lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lain mukaan kunnan tulee esimerkiksi huolehtia lasten

sosiaali- ja terveydenhuollosta, opetuksesta sekä koulupsykologien ja kuraattorien järjestämisestä. (Lastensuojelulaki 2007/417: 3§, 8§, 9§.) Laissa määritellään myös, että kunnan on tarjottava tarkoituksenmukaisia ja riittäviä lastensuojelun avohuollon tukipalveluita. Tukipalveluiden määrittely ja toteuttaminen on toistaiseksi kuntien vastuulla, eikä laissa ole määritelty tukipalveluiden laadusta tai määrästä tarkemmin. Tästä johtuen palveluiden määrässä, laadussa ja saatavuudessa on suuria eroja, jotka ovat edelleen lisääntymään päin. (Heino 2008: 11, 18-19; Kananoja ym. 2013: 13-14).

Lastensuojelun avohuolto käsittää tukitoimet, joihin on ryhdyttävä mikäli lapsen kasvuolot vaarantuvat tai eivät turvaa lapsen turvallista kasvua ja kehitystä tai lapsi omalla käytöksellään tai toiminnallaan vaarantaa turvallisen kasvunsa ja kehityksensä. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia keinoja ja huostaanotto ja sijaishuolto viimesijaisia. Avohuollollisia tukitoimia kunnissa ovat esimerkiksi perhekuntoutus, tukiperhetoiminta, toimeentuloa ja asumista lapselle ja tämän perheelle turvaavat palvelut, perhetyö sekä muut kunnan itse määrittävät perhe- ja tukipalvelut ongelmatilanteiden selvittämiseen. (Ahlgren-Leinvuo 2013: 3.) Avohuollon tukitoimet ovat sosiaalityöntekijän tarveharkinnan alaisia ja niiden tarjontaan vaikuttavat myös saatavilla olevat palvelut, resurssit tai niiden puute (Heino 2008: 16-17).

Lastensuojelun asiakkaille laaditaan asiakassuunnitelma, jossa määritellään lapselle ja tämän perheelle tarjottavat tukitoimet. Tarjolla olevat tukitoimet voivat vaihdella niin kunnittain kuin perhekohtaisesti riippuen perheen tarpeista. (Taskinen 2009: 29; Heino 2008: 16-17) Eräänä lastensuojelun avohuollon tukitoimena perheelle voidaan määrätä perhetyötä, jota kunnat ovat tarvittaessa velvollisia järjestämään. Perhetyö on toimintana vakiintunut kuntiin, mutta määrittelemättömyytensä takia toiminta vaihtelee paikkakunnittain paljon (Perhetyö 2012).

2.1 Kuntien lastensuojelu

Lastensuojelulaki velvoittaa kuntia huolehtimaan kunnassa asuvien lasten kasvun ja kehityksen turvaamisesta. Lastensuojelupalveluiden järjestäminen on lastensuojelulaissa säädetty kuntien vastuulle. Lastensuojelupalveluiden määrästä tai sisällöistä laki ei määrää josta johtuen kunnat voivat lain puitteissa itse määrittää tarjoamansa palvelut. Laki velvoittaa jokaisen kunnan laatimaan lastensuojelusuunnitelman, jossa on esiteltyä lasten tämänhetkinen hyvinvoinnin taso, hyvinvoinnin turvaamisen keinot sekä tarjolla olevat palvelut perheille. Suunnitelman tulee sisältää myös tieto lastensuojelun tarpeesta kunnassa tällä hetkellä. Lastensuojelusuunnitelma on lain mukaan päivitettävä vähintään 4 vuoden välein. Osa pienemmistä kunnista on laatinut lastensuojelusuunnitelman yhteistyössä lähialueen kuntien kanssa. Lastensuojelulain määrittämällä tavalla kunnissa pyritään ensisijaisesti tukemaan lapsia ja

perheitä avohuollon keinoin. Yksi keinoista on perhetyön järjestäminen avohuollon tukitoime-
na. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Kuusikkotyöryhmän¹ selvityksestä käy ilmi, että lastensuojelun asiakkuuksien määrä on edel-
leen kasvamaan päin kunnissa. Vuonna 2012 kasvua edellisvuoteen oli tapahtunut 5,3%. (Ahl-
gran-Leinvuo 2013: 9.) Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat olleet jo pitkään kas-
vussa koko maassa, mutta kasvu on hitaampaa maaseutukunnissa (Rousu, Holma 2002: 15).
Lastensuojelun asiakkuuksien määrän arviointi voi ajoittain olla haastavaa, koska lastensuoje-
lulaissa ei selvästi määritellä sitä, koska lastensuojelun asiakkuus päättyy. Asiakkuuden päät-
tymisestä on määritelty selkeästi ainoastaan lastensuojelu tarpeen selvityksen osalta. (Ahl-
gran-Leinvuo 2013: 11.) Vuonna 2012 on 0-17-vuotiaista lapsista lastensuojelun avohuollon
asiakkaana on ollut 24 722 lasta, joka vastaa 7,8% vastaavasta väestöstä (Lastensuojelu 2012).

2.2 Perhetyö

Perhetyön alkuketket Suomessa voidaan ajoittaa sodan jälkeiseen aikaan. Silloin Mannerhei-
min lastensuojeluliitto järjesti ensimmäiset lastenhoitaja-kurssinsa. Aluksi perhetyö nähtiin
enemmän kodinhoidollisena ja valistuksellisenä tukena, mutta myöhemmin se on suuntautu-
nut perheiden omillaan selviämisen tukemiseen. (Voimaa perhetyöhön 2005.) Vuosien aikana
perhetyö on kehittynyt entistä ammattimaisemmaksi ja se keskittyy hoidollisen avun sijaan
psykososiaalisen tuen ja keskusteluavun tarjoamiseen (Heino 2008: 20-21).

Perhetyö käsitteenä on laaja, eikä sille ole nähtävissä vain yhtä määritelmään (Heino 2008:
22-27, 46-56; Myllärniemi 2007: 5-7). Perhetyön määritelmä voi vaihdella niin kunnan, palve-
lun tarjoajan kuin toteuttajien mukaan (Heino 2008; 22-27). Perhetyön toteutustapa voi olla
kotipalvelu, perhekuntoutus, perhekoti, perhehoito, perheterapia, lastensuojelun avohuolto,
laitoshuolto tai perheneuvola (Myllärniemi 2007: 5-7). Yksinkertaisimmillaan perhetyö voidaan
määritellä työksi, jota tehdään lapsiperheissä yhdessä perheiden kanssa. Yleisesti perhetyö
nähdään lastensuojelun avohuollon perhetyönä, kokonaisuutena, jonka avulla pyritään ehkäi-
semään huostaanottoja, edistämään perheiden hyvinvointia sekä tukemaan perhettä. (Heino
2008: 22-27, 46-56; Myllärniemi 2007: 5-7.)

Perhetyön lähtökohtana ovat perheen arjesta lähtevät tarpeet jotka voivat liittyä kasvatuk-
seen, kehityksen tukemiseen, elinoloihin, vanhemmuuden tukemiseen tai perheen hyvinvoin-
nin ja toimintakyvyn lisäämiseen (Rönkkö, Rytönen 2010: 27.) Toiminnan keskiössä ovat per-
heen vuorovaikutustaitojen tukeminen, lapsen tarpeiden ja hyvinvoinnin huomioimisen paran-
taminen sekä tuen antaminen arjen haasteissa selviämiseen ja ratkaisuun. (Myllärniemi 2007).

---

¹ Kuusikkotyöryhmä teki vertailua Suomen kuuden suurimman kunnan (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja
Oulu) lastensuojelupalveluista: niiden järjestämisestä, käyttöasteesta sekä käytetyistä varoista.

Perhetyö on perheen kanssa perheen arjessa työskentelyä sekä sen helpottamista: yhteistä tekemistä, ohjausta, yksilökeskusteluja sekä perheen voimavarojen löytämistä ja vahvistamista. Tavoitteena on vahvistaa perheen toimintakykyä niin, että perhe pystyisi itsenäisesti kohtaamaan ja ratkaisemaan omat ongelmansa. (Heino 2008: 22-27) Perhetyön keskeisimpänä tavoitteena voidaan nähdä perheen itsenäisen selviytymiskyvyn lisääminen ja vanhemmuuden vahvistaminen siten, että voidaan ehkäistä lapsen sijoituksen tarve. Keskimäärin perhetyö kestää 6-24kuukautta ja se perustuu perheelle laadittuun lastensuojelun avoimuuden asiakassuunnitelmaan. (Myllärniemi 2007: 5-7.)

Perhetyön toteutustavat vaihtelevat usein palvelun tarjoajan mukaan. Perhetyön työmenetelmä on asiakaslähtöinen, yksilöllinen ja vuorovaikutukseen perustuva. Tästä syystä usein oletetaan, ettei perhetyö työmuotona voi olla erityisen strukturoitu. Kuitenkin vuonna 2013 valmistuneesta, lastensuojelua tarkastelleen, selvitysryhmän raportista käy ilmi, että asiakkaiden tasa-arvoistamisen ja samojen palveluiden saatavuuden takaamiseksi perhetyölle tulisi kehittää strukturoitu työmenetelmä. Selvitystyöryhmän näkemyksen mukaan strukturoitu työote ei vaarantaisi perhetyön perustavoitteita vaan päinvastoin vapauttaisi enemmän aikaa asiakaslähtöisyyden toteuttamiseen. (Kananoja ym. 2013: 36-38.)

Kaikki perheet ovat yksilöllisiä ja perhetyön yhtenä haasteena voidaankin nähdä jokaisen perheen yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen. Perhetyössä on nähtävissä kolme erilaista palvelumuotoa, jotka voidaan jaotella ehkäisevään, kriisi-, ja korjaavaan perhetyöhön. Palvelumuodoista ehkäisevä perhetyö ei vaadi lastensuojelun kriteerien täyttymistä tai lastensuojelun asiakkuutta vaan sillä pyritään ennaltaehkäisemään ongelmien kehittymistä asteelle, jolla perheen tilanne vaatii lastensuojelun puuttumista. Korjaava ja kriisiperhetyö vaativat lastensuojelun asiakkuutta ja niiden järjestämisestä perheille ovat kunnat vastuussa. Lastensuojelun perhetyö on korjaavaa tai kriisiperhetyötä. (Heino 2008: 44-45.)

Ehkäisevällä perhetyöllä pyritään lisäämään sekä pitämään yllä perheiden hyvinvointia. Perheitä neuvotaan ja opastetaan sekä käytetään erilaisia tukimuotoja, joilla pystytään tukemaan vanhemmuutta ja helpottamaan perheiden arkea. Samalla mahdolliset aluillaan olevat ongelmat pyritään tunnistamaan ja ratkaisemaan jo varhaisessa vaiheessa, jolloin niiden ratkaiseminen on yleensä helpompaa. (Rönkkö, Rytkönen 2010: 32.) Perhetyötä järjestetään myös lastensuojelun tarvetta ennalta ehkäisevänä toimintana, jolloin palvelun piiriin pääsemisen kynnys on matala. Ehkäisevää perhetyötä tehdään joissain kunnissa neuvoloiden ja päivähoidon toiminnan yhteydessä. (Perhetyö 2012.) Sen muotoja ovat äiti-lapsikahvilat, vertaisryhmätoiminta, harrastusryhmät, erilaiset lastenryhmät sekä muut matalan kynnyksen palvelut. Perheen tarpeita kartoittavat suunnitelmalliset ja tavoitteelliset perhetyön muodot, ku-

ten lyhyt perhetyöjakso, voivat myös kuulua ehkäisevään perhetyöhön. (Rönkkö, Rytönen 2010: 33.)

Kriisiperhetyötä voidaan tarjota perheelle, jota on kohdannut jokin äkillinen muutos. Kriisi voi johtua sairaudesta, kuolemantapauksesta, onnettomuudesta, taloudellisen tilanteen muutoksesta tai jostakin muusta syystä, jolloin perheenjäsenet tarvitsevat sekä yksilöllistä tukea että perhetukea. Kriisin kohdanneen perheen kanssa neuvotellaan avun sisällöstä, kestosta ja toimintatavasta. Perheellä itsellään ei välttämättä ole kykyä tai voimia hakea apua, joten perhe tarvitsee ulkopuolista tukea avuntarpeen hahmottamisessa. Kriisin alkuselvittelyn jälkeen perhettä autetaan saamaan kiinni normaalista arjesta perhetyön avulla. Kriisityön tavoitteena on palauttaa perheen kyky käsitellä omaehtoisesti elämäänsä. (Rönkkö, Rytönen 2010: 34.)

Korjaavaa perhetyötä tarvitaan, kun perheessä on meneillään vaikea elämäntilanne. Ongelmia voi tulla jos vanhemmat eivät ole kyvykkäitä huolehtimaan lastensa hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Tällainen perhetilanne vaatii aktiivista viranomaisten puuttumista. Puuttuminen voi pysäyttää haitallisen elämäntilanteen, esimerkiksi jos perheessä esiintyy väkivaltaa, jolloin tilanteen vakavuus vaatii puuttumista kontrollikeinoin ja perheen tilanteen arviointia. Lähes poikkeuksetta korjaavaan perhetyöhön liittyy lastensuojelun asiakkuus ja sen aloittamiseksi tarvitaan lastensuojelun sosiaalityöntekijän lähete. Korjaava perhetyö voi olla lastensuojelun ja perheen tukitoimien tarpeen selvittämistä ja tilanteen pahenemisen pysäyttämistä. Se voi myös olla avohuollon tukitoimia tai jälkihuoltoa, kuten huostaanoton purkamista. (Rönkkö, Rytönen 2010: 34.)

Stakesin vuonna 2003 teettämän kyselyn mukaan kolme neljästä kunnasta Suomessa järjesti perhetyötä ja 13% kunnista suunnitteli aloittavansa sen järjestämistä. Tällä hetkellä perhetyötä tarjotaan jo useimmissa kunnassa. (Heino 2008: 21.) Lastensuojelun selvitystyöryhmän mukaan kuntien tulisi panostaa entistä enemmän perhetyön saatavuuteen (Kananoja ym. 2013: 21). Vuonna 2004 perhetyöntekijöitä oli alle 1000 koko maassa, nyt luku on jo moninkertainen. Perhetyötä on lähes niin montaa erilaista kuin palvelua tarjoavaa kuntaakin. Perhetyöntekijät olivat ennen koulutukseltaan kodinhoitajia, lähihoitajia ja sosionomeja; nykyään perhetyöhön päteviä ovat useimmissa kunnissa sosionomi-AMK-tutkinnon suorittaneet sosiaaliohjaajat tai muut vastaavat soveltuvat tutkinnot. (Heino 2008: 21.)

Kunnat voivat järjestää perhetyötä ja muita lastensuojelupalveluita itse tai kilpailuttaa ja ostaa palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Eri toimijoiden järjestämät palvelut vaihtelevat alueellisesti, toimintatavoiltaan kuin resursseiltaan. Jotkin alueet voivat olla sijais- tai avohuolto painotteisia tai palveluiden suhteen tasapainossa joka voi vaikuttaa perheelle tar-

jolla oleviin palveluihin. Joillain alueilla lastensuojelupalveluiden kehittymättömyys tai vähäinen palvelutarjonta voi johtua vähäisestä lastensuojelutarpeesta. (Heino 2008: 11, 18-19.)

2.3 Keitä ovat lastensuojelun perhetyön asiakkaat?

Lastensuojelun perhetyön asiakkaat eivät kohderyhmänä eroa lastensuojelun muista asiakkaista. Tutkimusten mukaan, joka viidennen (5) lapsen kasvatuksessa tarvitaan asiantuntija-apua jossain vaiheessa (Taskinen 2008: 7-9). Vuonna 2005 lastensuojelun avohuollon asiakkaana oli 5,4% kaikista alle 17-vuotiasta lapsista (Heino 2007: 12). Lastensuojelullisen tuen tarvitsijoita löytyy jokaisesta yhteiskuntaluokasta. Suurimpina yksittäisinä lastensuojelun asiakkuuteen tulon syinä voidaan nähdä vanhemman/vanhempien tai lapsen päihteiden käyttö sekä vanhemmuuden puutteet kasvatustaidoissa ja käsityksessä mitkä ovat uhka lapsen turvalliselle kasvulle ja kehitykselle. (Taskinen 2008: 7-9.)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden määrä on vuosina 1996-2006 kaksinkertaistunut. Vuonna 1996 asiakkaita oli 30 000 kun taas vuonna 2006 jopa 60 000. Kasvu on vaikuttanut vuosien 2006-2008 välillä hidastuneen, ja vuonna 2008 lastensuojelun avopalveluiden asiakkaita on koko Suomessa hieman alle 60 000. (Heino 2008: 10-11.) Sitten asiakasmäärät ovat lähteneet taas kasvuun ja vuonna 2011 asiakasmäärä oli noin 81 500 lasta (Kananoja ym. 2013: 17). Pääkaupunkiseudun lastensuojelun asiakkaista suurin osa on 13-17-vuotiaita nuoria. (Lastensuojelua kehittämässä. 2009: 15-17.)

Lastensuojelutarpeen lisääntymisen taustalla on lapsiperheköyhyyden lisääntymistä, lasten ja perheiden arjen muutoksia, vanhempien työttömyyttä, lisääntyntä päihteidenkäyttöä, mielenterveysongelmia, vanhemmuuden haasteiden lisääntymistä sekä muita syitä (Heino 2008: 12; Myllärniemi 2007: 9; Kananoja ym. 2013: 25-26). Tutkimuksissa on huomattu myös että alueelliset ja kuntien väliset erot ovat suurentuneet sekä tarjottavien palveluiden määrä lisääntynyt. Lapset siis ovat eriarvoisessa osassa maan eri osissa johtuen tarjottavien palveluiden tasosta. Lastensuojelun avohuollon palvelut ovat ohentuneet ja toiminta on tällä hetkellä suuresti korjaavissa palveluissa ennaltaehkäisevien sijaan. Avohuollon lastensuojelutyö perustuu tällä hetkellä pitkälti perhetyöhön useimmissa kunnissa. (Heino 2008: 11, 18-19.)

Melkein joka toinen lastensuojelun asiakasperhe on saanut perhetyötä (Heino 2008: 11). Perhetyötä saaneet lapset olivat usein vauvaikäisiä, yksinhuoltajien lapsia tai muutoin tiheästi perherakenteeltaan muuttuvasta perheestä (Heino 2008; Myllärniemi 2007: 5-7). Lapset tulivat myös perheistä, joissa on taloudellisia vaikeuksia. Lähes puolet asuivat sosiaalityöntekijöiden arvioiden mukaan köyhissä perheissä ja neljästä joka kolmas perhe oli saanut joskus toimeentulotukea. Perhetyön asiakkaiden huomattiin olevan myös useammin ylisukupolven siirtyneitä kuin muita lastensuojelun palveluita saaneiden. Perhetyön asiakkaiden vanhempien

työmarkkinatilanne oli yleensä ongelmallinen: pitkäaikaistyöttömyyttä, päihteiden käyttöä, korvaushoitoa tai vankeusrangaistus meneillään. Lasten vanhemmat olivat myös avuttomia, osaamattomia sekä vanhemmuudessa oli puutteita niin jaksamisessa kuin riittävydessä sekä vanhemmilla oli taloudellisia ja mielenterveydellisiä ongelmia. (Heino 2008: 12.)

Lastensuojelun asiakasperheiden lasten ikiä on tutkinut Heino vuonna 2007 Tampereen, Porin ja Hämeenlinnan uusia lastensuojelun asiakkaita käsittelevässä julkaisussaan. Näiden kuntien osalta havaittiin tutkimuksessa, että suurin osa (30%) lastensuojelun avohuollon uusien asiakasperheiden lapsista on 0-2-vuotiaita. 3-5-vuotiaita oli 13%, 6-8-vuotiaita 10%, 9-11-vuotiaita 9%, 12-14-vuotiaita 18% ja 15-17-vuotiaita 19%. (Heino 2007: 24.) Vuonna 2008 Alvari-perhetyöstä² valmistuneesta tutkimuksesta kävi ilmi, että Alvari-perhetyön asiakasperheiden lapset olivat yleisimmin (27%) 7-10-vuotiaita. Perheiden lapsista 6% oli alle 1-vuotiaita, 20% oli 1-3-vuotiaita, 19% oli 4-6-vuotiaita, 14% oli 11-13-vuotiaita, 8% oli 14-15-vuotiaita, 5% oli 16-18-vuotiaita ja 1% oli yli 19-vuotiaita. (Mitä on Alvari-perhetyö? 2008: 35.)

Asiakkuuteen tulon syiksi Heino (2007) havaitsi tutkimuksessaan "Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat?", että lastensuojelun asiakkuudelle altistavia tekijöitä olivat läheis- ja sosiaalisten suhteiden puuttuminen tai niihin liittyvät ongelmat, sisarusuhteiden vääristyminen (joka kolmannessa tapauksessa), esimerkiksi sisarusten erityisen riitaisat välit, sekä lapsiperheköyhyys. Lähes kaikissa tapauksissa asiakkuuteen tulolle oli useita syitä. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että lastensuojelun asiakkuudet alkavat harvemmin ala-asteella. (Heino 2007: 55-67.)

Vanhemmuutta tarkasteltaessa huomattiin, että 45% asiakasperheistä vanhemmuudessa ei ollut suuria ongelmia. Kuitenkin yli kolmanneksessa (37%) perheistä vanhemmat kokivat jaksamattomuutta, lähes kolmanneksessa oli perheristiriitoja (29%) ja/tai riittämätöntä vanhemmuutta (28%) ja 22% perheistä vanhemmilla havaittiin avuttomuutta ja osaamattomuutta arjen hallinnassa. Vajaassa neljänneksessä perheitä vanhemmilla oli mielenterveydellisiä ongelmia (20%) ja/tai päihdeongelmia (20%). (Heino 2007: 55-67.)

Lasten oireilua tarkasteltaessa huomattiin, että yleisimmät lapsen liittyvät tulosyyt olivat lapsen ristiriidat vanhempien kanssa (22%) sekä lapsen koulunkäyntivaikkeudet (20%). 14% lapsista oli psyykkisiä tai mielenterveydellisiä ongelmia ja 10% lapsista oli jokin fyysinen sairaus tai kehitysvamma. Joka kymmenes (10) lapsi kärsi jonkin asteisesta kehitysviiveestä. (Heino 2007: 55-67.)

---

² Alvari-perhetyö on ensi- ja turvakotien liiton kunnille ostopalveluna tarjoamaa perhetyötä, jossa terapeutin auttaminen tapahtuu yhteistoiminnassa perheen kotona. Asiakkuuden kestävät 1-2 vuotta.

Alvari-perhetyötä käsittelevässä tutkimuksessa kävi ilmi, että asiakkaat olivat yleensä moniongelmaisia. Yleisimpiä tulosityitä olivat parisuhde-, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä lapsesta herännyt huoli, puutteet vanhemmuudessa sekä perheväkivalta. (Mitä on Alvari-Perhetyö? 2008: 49-50.)

Perhetyön saajille tarjotuista, aiemmista palveluista tai tukitoimista, ei ole tehty tutkimuksia. Myllärniemi (2007: 8-9) toteaa, että yleensä perhetyö aloitetaan tilanteessa, jossa on epävarmaa voidaanko perhetyöllä vastata asiakasperheen pitkäaikaisiin ja moninaiisiin ongelmiin. Heinin tutkimuksessa käy ilmi, että lastensuojeluntarpeen selvitys on tehtynä vain 43%:lla uusista asiakasperheistä (Heino 2007: 47).

3 Lastensuojelu Vantaalla

Vantaan kaupungin lastensuojelun painopiste on lastensuojelulakia mukailleen ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa. Lisäksi Vantaan lastensuojelusuunnitelmassa painotetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhteistä roolia lastensuojelussa sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämisessä. Yksi Vantaan kaupungin tulokorttitavoitteista on vuodesta 2006 ollut lasten ja nuorten tukeminen, mistä voi päätellä, että lapsiperheille suunnattuihin palveluihin pyritään panostamaan ja niiden kehitystä myös seurataan tarkasti tulokortin avulla. (Vantaan kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2008: 6.)

Vantaan kaupunki on vuonna 2009 toteuttanut rakenteellisia uudistuksia, jotka ovat vaikuttaneet sosiaali- ja terveyspalveluihin, varhaiskasvatukseen ja tilakeskukseen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden kohdalla rakenteellinen uudistus tarkoitti siirtymistä alueorganisaatiosta linjaorganisaatioksi. Muutoksella haettiin tuotantoratkaisua, joka turvaa palveluiden vaikuttavuuden, laadun sekä tehokkuuden. Uudistuksen myötä siirryttiin aluejohdosta linjajohtoon, jonka avulla on luotu yhtenäiset toimintamallit koko Vantaan sosiaali- ja terveyspalveluille. Uudistuksen myötä myös lastensuojelupalveluiden järjestämisvastuita on muutettu. (Vantaan tasa-painotettu strategia 2011: 20-21.)

Vantaan kaupungin lastensuojelusuunnitelman mukaan suurin osa vantaalaisista lapsista voi hyvin. Lastensuojelun uusissa asiakkaissa on Vantaalla ollut havaittavissa vaikeasti oireilevien lasten määrän kasvu, kasvuolosuhteiden ongelmat, arjen rutiinien puute, lapsiperheköyhyys, lapsen ongelmat suunnitella tulevaisuutta tai tehdä siihen liittyviä suunnitelmia ja valintoja, päihteiden käyttö sekä maahanmuuttajien ongelmat. Noin joka kymmenes alle 18-vuotias on Vantaalla lastensuojelun asiakas. (Vantaan kaupungin lastensuojelusuunnitelma 2008: 12-14.) Vantaan kaupungin lastensuojelusuunnitelmassa määritetään, että jokaiselle lastensuojelun asiakkuuteen tulevalle lapselle tulee laatia asiakassuunnitelma (2008: 47).

Lastensuojelun avohuollon palvelut Vantaalla käsittävät lastensuojelun avohuollon sosiaalityön tukitoiminnan, lastenvalvojatoiminnan, elatusaputoiminnan ja Kuuselan perhetukikeskuksen (Vantaan lastensuojelusuunnitelma 2008: 46). Lastensuojelusuunnitelma on laadittu vuonna 2008, eikä sitä ole päivitetty sen jälkeen, joten avopalveluiden kohdalta puuttuu vuonna 2011 perustettu lastensuojelun tukiyksikkö, joka tuottaa ja ostaa perhetyötä sitä tarvitseville (Tukiyksikön palvelukuvaus). Vuonna 2008 Vantaan kaupungin lastensuojelun avopalvelut työllistivät yhteensä noin 140 työntekijää (Vantaan lastensuojelusuunnitelma 2008: 46).

Vuonna 2012 Vantaalla alkaneista lastensuojelun avohuollon asiakasperheiden lapsista 14,7% oli 0-2-vuotiaita, 22,5% oli 3-6-vuotiaita, 31,4% oli 7-12-vuotiaita, 12,3% oli 13-15-vuotiaita ja 12,3% oli 16-17-vuotiaita. Uusien asiakkuuksien määrä vuonna 2011 oli 2506 kun taas vuonna 2012 määrä oli yli 300 lasta enemmän (2820). Kasvua edelliseen vuoteen oli tapahtunut 12,5%. Avohuollon palveluiden kustannukset vuonna 2012 olivat 5 148 906€. (Ahlgren-Leinvuo 2013: 15, 17.)

3.1 Vantaan kaupungin perhetyö

Vantaan kaupungin perhetyön tarjoamisesta sekä kehittämisestä vastaa lastensuojelun tukiyksikkö. Lastensuojelun tukiyksikkö on vuonna 2011 perustettu lastensuojelun tukipalveluita tuottava toimintayksikkö. (Lastensuojelun tukiyksikön palvelukuvaus 2011.) Pääosin tukiyksikön tuottamat palvelut ovat perhetyötä. Vantaan kaupungin tukiyksikkö koostuu tukiyksikön esimiehestä, kolmesta vastaavasta ohjaajasta, kahdesta sosiaaliohjaajasta, 27 perhetyöntekijästä sekä yhdestä sairaanhoitajasta. Työntekijät työskentelevät kolmessa tiimissä, joilla on jokaisella omat työntekijänsä, lähiesimiehensä ja toiminta-alueensa. Tukiyksikön toiminta on jaettu Tikkurila-Hakunilan tiimiin, Korso-Koivukylän tiimiin sekä Martinlaakso-Myyrmäen tiimiin. (Lastensuojelun tukiyksikön palvelukuvaus.) Yhteensä nämä tiimit palvelevat n. 250 asiakasperhettä vuosittain. Lisäksi n. 30% perhetyöhön lähetetyistä perheistä saa ostopalveluperhetyötä (Perhetyön prosessikuvaus 2012).

3.2 Lastensuojelun tukiyksikön perhetyön prosessi

Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön perhetyön asiakkaaksi tullaan aina sosiaalityöntekijän lähetteellä. Sosiaalityöntekijä voi tarjota perhetyötä perheelle lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Mikäli perhe on myöntäväinen perhetyöhön kirjoittaa sosiaalityöntekijä lähetteen, joka käsitellään Vantaan kaupungin asiakasohjausryhmässä, jota kutsutaan seisakkeeksi. Seisakkeessa päätetään perhetyön aloittamisesta, joka tapahtuu resurssien puitteissa mahdollisimman pian priorisoiden sosiaalityöntekijän määritelmän mukaan kiireellisimmät perheet ensin. N. 30% Vantaan kaupungin tarjoamasta perhetyöstä toteutetaan ostopalveluna

yksityisiltä palveluntarjoajilta. Perheet, joiden perhetyö toteutetaan Vantaan kaupungin tukiyksikössä jaetaan tiimipalaverissa työpareille. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

Kun asiakasperhe ja työpari ovat selvillä sovitaan yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa aika perhetyön aloitusneuvottelulle. Aloitusneuvottelu sovitaan korkeintaan kahden viikon päähän. Perhetyö voidaan aloittaa myös lastensuojelutarpeen selvityksen ollessa kesken kun lastensuojelun asiakkuus ja perhetyön tarve on ilmeinen. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

Aloitusneuvotteluun osallistuvat mahdollisuuksien mukaan kaikki perheenjäsenet, sosiaalityöntekijä sekä perhetyön työpari. Aloitusneuvottelussa arvioidaan perhetyön soveltuvuutta tukitoimena sekä käydään läpi kaikkien osapuolten käsitys vallitsevasta tilanteesta. Mikäli arvioidaan, että perhe hyötyy perhetyöstä sovitaan palaverissa perhetyön aloittamisesta sekä työskentelyn tavoitteista. Tavoitteet pyritään asettamaan niin, että ne ovat mahdollisimman konkreettisia ja niiden toteutumista voidaan seurata. Aloitusneuvottelussa sovitaan perhetyön työskentelyn intensiteetistä. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

Seuraavassa vaiheessa tarkoituksena on tutustua perheeseen, rakentaa luottamusta, selvittää tarkemmin perhetilannetta sekä arvioida sitä. Tutustumisvaiheen aikana tavataan perheenjäseniä ja selvitetään heidän näkemyksiään tilanteesta sekä muodostetaan yhtenäinen näkemys keinoista, joilla päästään perhetyölle asetettuihin tavoitteisiin. Tässä vaiheessa työskentelyä myös työskentelyn tavoitteet saattavat tarkentua tai jopa muuttua. Mikäli näin tapahtuu sovitaan tästä aina yhdessä perheen sekä sosiaalityöntekijän kanssa. Perhetyöntekijät laativat tapaamisten ja asiakaskeskustelujen pohjalta perhetyön suunnitelman asiakastietojärjestelmään sekä antavat sen tiedoksi asianosaisille. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

Työskentelyn puolivälissä pidetään välineuvottelu, jossa arvioidaan perhetyön tavoitteiden toteutumista sekä perheen tilanteen kohentumista perhetyön aloituksesta. Neuvottelussa voidaan myös ehdottaa uusien tukitoimien aloittamista perheen tilanteen kohentamiseksi. Tarvittaessa perhetyön suunnitelmaa voidaan täydentää tai muuttaa. Neuvottelussa sovitaan perhetyön jatkosta, tapaamistiheydestä, intensiteetistä sekä mahdollisesta päättämisestä. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

Neuvottelujen välissä perhetyötä tehdään eri menetelmin tapaamalla perhettä niin yhdessä kuin perheenjäseniä yksitellen. Työtä tehdessä on tärkeää jatkuvasti arvioida perhetyön tarkoituksenmukaisuutta. Perheen kanssa tehtävän työn lisäksi tehdään paljon verkostotyötä sekä ohjataan perheenjäseniä tarvittavien tukitoimien piiriin. Perhetyön kesto vaihtelee yksilöllisesti perheen elämäntilanteesta riippuen. Kestosta riippuen välineuvotteluja voi olla yksi tai useampi tai tarpeen vaatiessa perhetyö voidaan lopettaa jo välineuvotteluun. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

Perhetyön päättämisestä sovitaan yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa. Päättämisestä sovitaan aina hyvissä ajoin ennen loppuneuvottelua. Perhetyön päättämisen pyritään olevan suunnitelmallista ja tarvittaessa perhe pyritään saattamaan uusien palveluiden pariin joustavasti. Arviointi perhetyön tavoitteiden toteutumisesta tehdään loppuneuvottelussa. Työskentelyn sekä loppuneuvottelun pohjalta perhetyöntekijät laativat loppuraportin työskentelystä, joka toimitetaan asianomaisille. (Perhetyön prosessikuvaus 2012.)

3.3 Vantaan väestö

Vantaalla asuu yhteensä noin 205 300 henkeä (1.1.2013). 0-6-vuotiaita väestöstä on 9,1%, 7-12-vuotiaita 6,9%, 13-15-vuotiaita 3,3% ja 16-24-vuotiaita 11,4%. (Vantaan kaupungin tilastollinen vuosikirja 2012 2013.) Alle 18-vuotiaiden osuus koko Vantaan väestöstä on 25,5% (52 252). Eniten alle 18-vuotiaita on 7-12-vuotiaita (31,7%) ja vähiten 16-17-vuotiaita (10,7%). (Vantaan kaupungin tilastollinen vuosikirja 2012 2013: 31-33.)

Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksiköiden asiakkaat jakautuvat tiimien välillä perheiden osoitteiden mukaan. Jako tapahtuu mukailten Vantaan kaupungin palvelualuekarttaa. (Niemelä 2013-2014.) Tutkielmassa on yleistetty, että Korso-Koivukylän tiimin asiakkaat tulevat Korson ja Koivukylän suuralueilta, Myyrmäki-Martinlaakson tiimin asiakkaat Myyrmäen ja Kivistön suuralueilta sekä Tikkurila-Hakunilan tiimin asiakkaat Aviapoliksen, Tikkurilan ja Hakunilan suuralueilta.

Alue Ikä	Korso- Koivukylä ³	Myyrmäki- Martinlaakso ⁴	Tikkurila- Hakunila ⁵
0-2-vuotiaat	28,3%	26,8%	44,4%
3-6-vuotiaat	29,5%	27%	42,4%
7-12-vuotiaat	30,7%	26,8%	41,7%
13-15-vuotiaat	30,8%	26,2%	41,8%
16-17-vuotiaat	30,4%	26%	42,1%

Taulukko 1: Alle 18-vuotiaiden jakautuminen alueittain Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksiköiden alueille.

Laadittu mukailten Tilastollista vuosikirjaa 2012: 31-33

³ Tutkielmassa Korso-Koivukylän tukiyksikkö käsittää Koivukylän ja Korson suuralueet jotka pitävät sisällään Koivukylän, Ilolan, Asolan, Rekolan, Havukosken, Päiväkummun, Matarin, Korson, Mikkolan, Metsolan, Leppäkorven, Jokivarren, Nikinmäen, Vierumäen ja Vallinojan asuinalueet.

⁴ Tutkielmassa Martinlaakso-Myyrmäen tukiyksikkö käsittää Myyrmäen ja Kivistön suuralueet jotka pitävät sisällään Linnaisten, Hämeenvaaran, Hämeenkyllän, Vapaalan, Variston, Myyrmäen, Kaivokselan, Martinlaakson, Askiston, Petikon, Piispankylän, Keimolan, Kivistön, Lapinkylän, Myllymäen, Vestran, Luhtaanmäen, Riipilän, Seutulan ja Kiilan asuinalueet.

⁵ Tutkielmassa Tikkurila-Hakunilan tukiyksikkö käsittää Aviapoliksen, Hakunilan ja Tikkurila suuralueet jotka pitävät sisällään Ylästön, Viinikkalan, Tammiston, Pakkalan, Veromiehen, Lentokentän, Hiekkaharjun, Tikkurilan, Jokinimen, Viertolan, Kuninkaalan, Simonkylän, Hakkilan, Ruskeasannan, Koivuhaan, Helsingin pitäjän kirkonkylän, Länsisalmen, Länsimäen, Ojangan, Vaaranan, Hakunilan, Rajakylän, Itä-Hakkilan, Kuninkaanmäen sekä Sotungin asuinalueet.

Alle 18-vuotiaista 42,4% asuu Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella, 30% Korso-Koivukylän tiimin alueella ja 26,7% Myyrmäki-Martinlaakson tiimin alueella (Vantaan kaupungin tilastollinen vuosikirja 2012 2013: 31-33).

Koivukylän ja Korson suuralueilla asuu yhteensä noin 55 700 ihmistä. Alueen väestöstä 23,8% on alle 18-vuotiaita. Myyrmäen ja Kivistön suuralueilla asuu noin 60 000 ihmistä. Alueen väestöstä 19,6% on alle 18-vuotiaita. Eniten alle 18-vuotiaita on 7-12-vuotiaiden ikäryhmässä (31,9%). Aviapoliksen, Tikkurilan ja Hakunilan suuralueilla asuu yhteensä noin 85 500 henkeä. Alueen väestöstä alle 18-vuotiaita on 22%. Kaikilla alueilla suurin ikäluokka alle 18-vuotiaissa on 7-12-vuotiaat. (Vantaan kaupungin tilastollinen vuosikirja 2012 2013: 31-33.)

Alue Ikä	Korso- Koivukylä	Myyrmäki- Martinlaakso	Tikkurila- Hakunila	Koko Vantaa
0-2-vuotiaat	16,8%	17,9%	18,7%	17,8%
3-6-vuotiaat	23,8%	24,5%	24,2%	24,2%
7-12-vuotiaat	32,5%	31,9%	31,2%	31,7%
13-15-vuotiaat	15,9%	15,2%	15,3%	15,5%
16-17-vuotiaat	10,9%	10,5%	10,7%	10,7%

Taulukko 2: Eri ikäryhmien osuudet alle 18-vuotiaista tukiyksiköiden alueilla.
Laadittu mukailien Tilastollista vuosikirjaa 2012: 31-33

4 Tutkielman toteutus

Tässä kappaleessa esitellään tutkielman tavoitteet, tutkimuskysymykset, tutkimusaineista sekä tutkimusaineiston analysointitavat.

4.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoitus on tutkia Vantaan kaupungin lastensuojelun avohuollon keskeisintä tukipalvelua perhetyötä. Opinnäytetyössä etsitään vastauksia kysymyksiin:

- Millaisia alueellisia eroja ilmenee tukiyksikön asiakasperheiden välillä Vantaalla?
- Kuinka vanha on asiakasperheen lapsi/lapset?
- Mitkä ovat tukiyksikön perhetyön asiakkuuteen tulon syyt?
- Millaisia tukitoimia asiakasperheelle on aikaisemmin tarjottu?

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa lastensuojelun tukiyksikön asiakkaiden asiakkaaksi tulon syistä, aiemmin tarjotuista tukitoimista, asiakasperheiden lasten iästä etsien mahdollisia alueellisia yhteneväisyyksiä tai eroja asiakkaaksi tulon syistä ja aiemmin tarjotuista tuki-

toimista siten, että Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikkö voi selvityksen pohjalta kohdentaa omaa toimintaansa vastaamaan entistä paremmin kohderyhmää. Mikäli alueellisia yhteneväisyyksiä ilmenee, voidaan niiden pohjalta kehittää myös ennaltaehkäiseviä palveluita niin, että tarvetta perhetyölle ei synny. Myös työntekijöiden kouluttautumista voidaan suunnata vastaamaan entistä paremmin tarvittavaa osaamista sekä resursseja.

Aihe on tärkeä, koska uuden lastensuojelulain mukaisesti kuntien tulisi lastensuojelupalveluisaan keskittyä nimenomaan avohuollon palveluihin ja niiden kehittämiseen. Vantaalla on vuonna 2011 perustettu lastensuojelun tukiyksikkö, joka tuottamisen lisäksi myös vastaa lastensuojelun avohuollon palveluiden kehittämistä. Kuten monissa muissa kunnissa myös Vantaalla on havaittu perhetyö tehokkaaksi avohuollon tukitoimeksi. Myös Kananojan ym. (2013) raportista käy ilmi, että perhetyötä tulisi edelleen kehittää ja sen saatavuutta lisätä. Tästä johtuen valitsemani aihe on erittäin ajankohtainen.

Aiempiä täysin samansisältöisiä tutkimuksia aiheesta ei ole tehty. Vuonna 2002 on kuitenkin valmistunut tutkimus, joka tutkii Alvari-perhetyön asiakasperheiden perherakennetta sekä asiakkuuteen tulon syitä. Kuitenkin tutkimus on jo yli kymmenen vuotta vanha ja sen otanta on paljon pienempi kuin oman tutkielmani. Lisäksi Alvari-perhetyö on ostopalveluperhetyötä, jolloin sinne ohjatut asiakkaat yleensä omaavat tietynlaisen asiakasprofiilin. Heino on tehnyt vuonna 2007 tutkimuksen lastensuojelun avohuollon uusista asiakkaista, jossa on nimensä mukaisesti keskitytty tutkimaan asiakasprofiilia uusien avohuollon asiakkaiden kautta. Tutkimuksessa on siis tutkittu myös muita kuin vain perhetyön asiakkaita. Heino on vuotta myöhemmin (2008) tehnyt selvityksen perhetyön nykytilasta kehitysideoineen ja haasteineen, mutta teoksessa ei tuoteta niinkään tietoa tämänhetkisistä perhetyön asiakkaista.

4.2 Aineiston hankinta

Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella voidaan selvittää lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Aineiston keruussa käytetään yleensä tutkimuslomakkeita suljetuilla vastausvaihtoehdoilla. Avoimilla kysymyksillä vastausten analysointi on hitaampaa, haastavampaa ja jättää enemmän tulkinnanvaraa. Saatuja tuloksia voidaan havainnollistaa kuvioin ja taulukoin. Taulukoinnilla voidaan myös selvittää eri asioiden välisiä riippuvuuksia. (Heikkilä 2008: 16.) Määrälliselle tutkimukselle tyypillistä on myös kausaalisuhteiden (eli syy-seuraus suhteiden) etsiminen ja selittäminen (Vilkka 2007: 23). Ristiintaulukointi on alkeellisin tapa havaita yhteyksiä muuttujien välillä. Ristiintaulukoinnissa tutkitaan onko selvittävän muuttujan jakauma erilainen muuttujan eri luokissa. (Metsämuuronen 2002:31.)

Tutkielman aineisto on kerätty ajalla marraskuu 2013 - tammikuu 2014. Läheteiden keräämisestä vastasivat Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön eri tiimien vastaavat ohjaaja.

Kaikkiaan lähetteitä oli 112 kappaletta, joista varsinaiseen tutkimukseen käytettiin tiedot 105 lomakkeesta. Karsiutuneet lomakkeet karsiutuivat pois sattumanvaraisesti puutteellisten tietojen vuoksi. Tutkielmaa varten kerätyt lähetteet olivat niin uusien asiakkaiden lähetteitä kuin jatkohakemus lähetteitä ostopalveluperhetyöhön. Jatkohakemusläheteellä tulevat perheet ovat saaneet jo vähintään kolmen (3) kuukauden ajan ostopalveluperhetyötä. Ostopalveluperhetyölle tulee hakea jatkoa aina kolmen (3) kuukauden välein, sosiaalityöntekijän täyttämällä läheteellä joka käsitellään asiakasohjausryhmässä jota kutsutaan Seisakkeessa. Molemmat "lähetetyypit" on täytetty täysin samanlaiselle lomakkeelle ja täytetty samoja periaatteita noudattaen. Tutkimuksessa ei ole eroteltu uusia ja jatkohakemuksia toisistaan.

Läheteistä oli yksiköiden esimiesten toimesta poistettu kaikki tunnistetiedot, kuten asiakkaitten osoitteet, henkilötunnukset ja sukunimet, joiden avulla asiakkaat olisivat olleet tunnistettavissa. Vaikka lomakkeissa olikin näkyvillä myös muissa kuin 1, 5 ja 6 sarakkeissa näkyvät tiedot, on niitä käsitelty kuin muissa sarakkeissa olevia tietoja ei olisi ollut saatavilla.

Oma opinnäytetyöni on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkielma. Analysoitavat tiedot on kerätty Vantaan kaupungin "Lähete lastensuojelun avohuollon palveluihin"-lomakkeesta (Liite 1). Tutkimuksessa käytetyt tiedot on kerätty lomakkeen kohdista:

- 1 Perheen taustatiedot
Kohdassa olleista tiedoista on huomioitu ainoastaan lapsen syntymävuosi sekä lapsen postinumero (analyysivaiheessa kävi ilmi, että postinumerota ei voi käyttää). Tietoa kerätessä ei ole huomioitu muissa sarakkeissa ollutta tietoa.
- 5 Taustatiedot
Kohdasta on tutkimuksessa jätetty huomioimatta/tilastoimatta se, onko perheen väkivaltakokemuksista (vanhempien tai lapsen) tehty tutkintapyyntö, koska se ei ollut tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta olennaista.
- 6 Lapsen/nuoren ja perheen saamat aiemmat tukitoimet, palvelukontaktit ja tarjotut palvelut
Kohdassa on huomioitu kaikki kohdat, tosin kohdat "Lastensuojelun avohuollon tukitoimet" ja "Lastensuojelun avohuollon tukitoimet" on yhdistetty yhteiseksi kohdakseen. Se johtuu siitä että, lähetteitä lukiessa kävi ilmi, että lomakkeita ei ole täytetty niin, että ensimmäisessä kohdassa olisi ollut yksi avohuollon tukitoimi ja toisessa toinen. Sen sijaan lomakkeita perheissä, joissa avohuollon tukitoimia oli ollut useita oli tukitoimien listausta jatkettu seuraavaan sarakkeeseen (lastensuojelun avohuollon tukitoimet) mikäli tukitoimien listaus ei mahtunut ensimmäiselle riville (lastensuojelun avohuollon tukitoimet). Asiasta keskusteltiin päätöstä tehdessä myös työelämän yhteistyökumppanin kanssa. Kuitenkin tukitoimien määräs-

sä nämä kohdat ovat huomioituna erillisinä, yhtä tukitoimea kuvaavina vastauksina (huolimatta siitä oliko kohdassa lueteltu yksi vai useampi avohuollon tukitoimi).

4.3 Aineiston analysointi

Tutkielmassa on käytetty analyysimenetelmänä määrällistä analyysiä. Määrällisellä analyysillä voidaan selvittää syy-seuraussuhteita, yhteyksiä tai yleisyyttä ja esiintymistä numeroin ja tilastoin. Saaduista tuloksista voidaan muodostaa johtopäätöksiä ja tulkintoja. Määrälliseen analyysiin kuuluu saatujen tulosten luotettavuuden tarkastelu.

Lähetteistä Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön perhetyöhön on kerätty ja syötetty SPSS-tilastointiohjelmaan tiedot yksiköstä jossa perheen asiakkuus on, postinumero, perhetyöhön tulon syy/t, aiemmat tukitoimet ja niiden määrä, lasten määrä ja ikä/iät.

Kun kaikki tiedot on syötetty on tietojen pohjalta piirretty tilastoja, joiden avulla on etsitty vastauksia tutkimuskysymyksiin. Diagrammeja on muodostettu vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Lopullisessa työssä esitetyt diagrammit kuvaavat lasten ikää, tulosityitä ja aiempia tukitoimia eri tiimien alueilla. Lopullisessa tutkielmassa on esitelty kaikkien kolmen (3) eri tiimin tulokset ja vertailevissa taulukoissa on mukana myös tilastot kaikkien asiakkaiden osalta. Tilastoja on tehty asiakkaiden lasten iästä ja määrästä, asiakkuuteen tulosityistä, aikaisemmista tukitoimista sekä niiden määrästä. Lisäksi on vertailtu eri tiimien asiakasmääriä keskenään.

Tuloksissa lasten iät on päätetty esittää saman mittakaavassa jolla Vantaan kaupunki on mittannut uusia, alkaneita lastensuojeluasiakkaita. Mittakaavan valintaan vaikutti myös se, että se olisi mahdollisimman vertailukelpoinen Vantaan kaupungin väestöstä tehtyjen tilastojen kanssa. Valittu mittakaava oli yhtenevä Vantaan kaupungin väestöstä tehtyjen tilastojen kanssa. Mittakaavaa valitessa huomioonotettavaa oli, että valittu mittakaava on tarpeeksi informatiivinen, mutta asiakkaiden anonymiteetin säilyttävä. Päädyin käyttämään tutkielmassani mittakaavana 0-2-vuotiaita eli vuosina 2012-2014 syntyneitä, 3-6-vuotiaita eli vuosina 2008-2011 syntyneitä, 7-12-vuotiaita eli vuosina 2002-2007 syntyneitä, 13-15-vuotiaita eli 1999-2001 syntyneitä sekä 16-17-vuotiaita eli 1998-1996 syntyneitä. Voidaan nähdä myös, että valittu mittakaava kuvaa neuvolan piirissä olevia lapsia (0-2-vuotiaat), päivähoiton piirissä olevia lapsia (3-6-vuotiaat), ala-asteikäisiä lapsia (7-12-vuotiaat), yläasteikäisiä lapsia (13-15-vuotiaat) sekä toisen asteen koulutuksessa olevia lapsia (16-17-vuotiaat). Ikäryhmä 7-12-vuotiaat on suurempi kuin muut ikäryhmät, mutta sitä on käytetty koska haluttiin käyttää samaa jaottelua, jota Vantaan kaupunki on käyttänyt omissa tilastoissaan, jotta on saatu mahdollisimman hyvän vertailukelpoisuus.

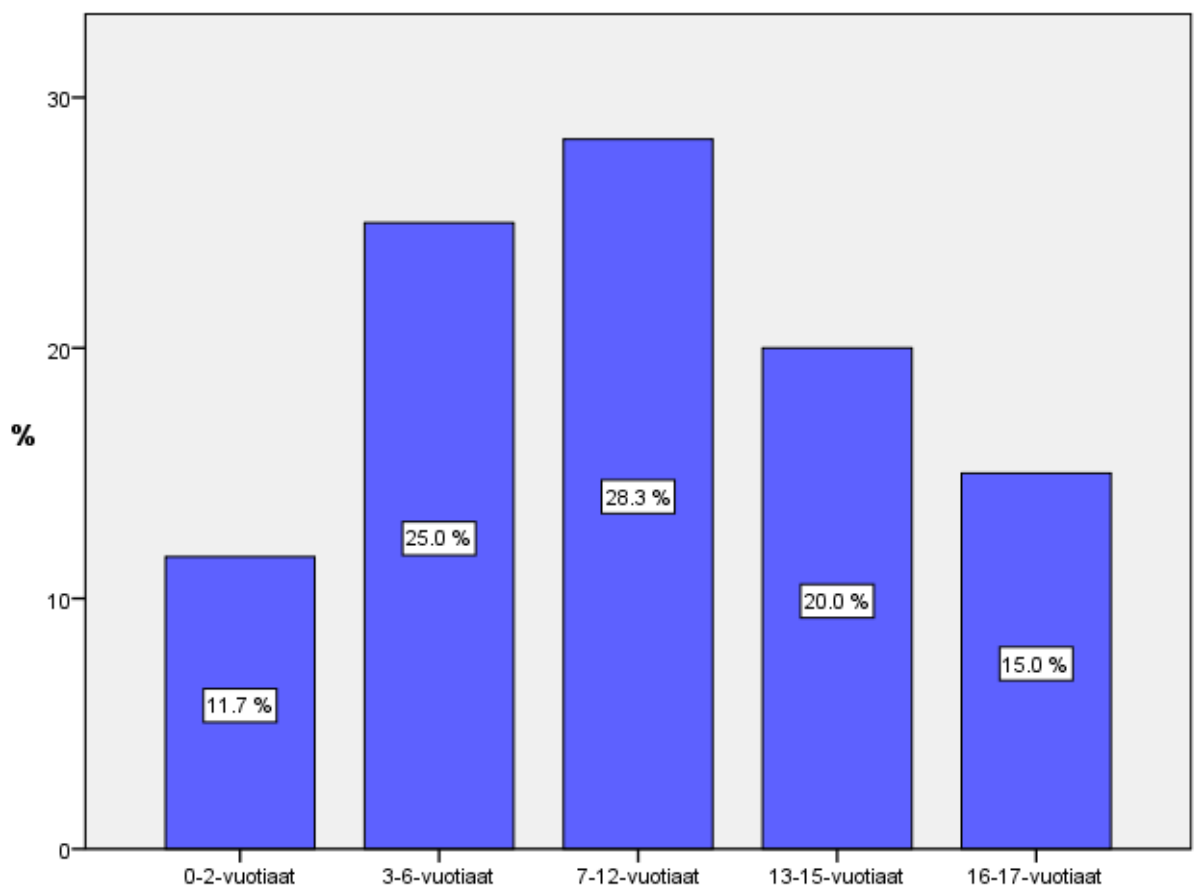
Tutkielmassa kaikkien tiimien (=kaikkiin tukiyksikön) asiakkaisiin on viitattu nimityksellä "koko Vantaa" ja taulukoinneissa Myyrmäki-Martinlaakson tiimi on lyhennetty Myyrmäeksi, Korso-Koivukylän tiimi Koivukyläksi ja Tikkurila-Hakunilan tiimi Tikkurilaksi diagrammien selkeyttämiseksi.

5 Tulokset

Seuraavassa luvussa esitellään tutkielman tuloksia. Tuloksia tarkastellaan alueellisten erojen näkökulmasta asiakasperheiden lasten määrän, iän, asiakkuuteen tulon syiden ja aiemmin tarjottujen tukitoimien kautta.

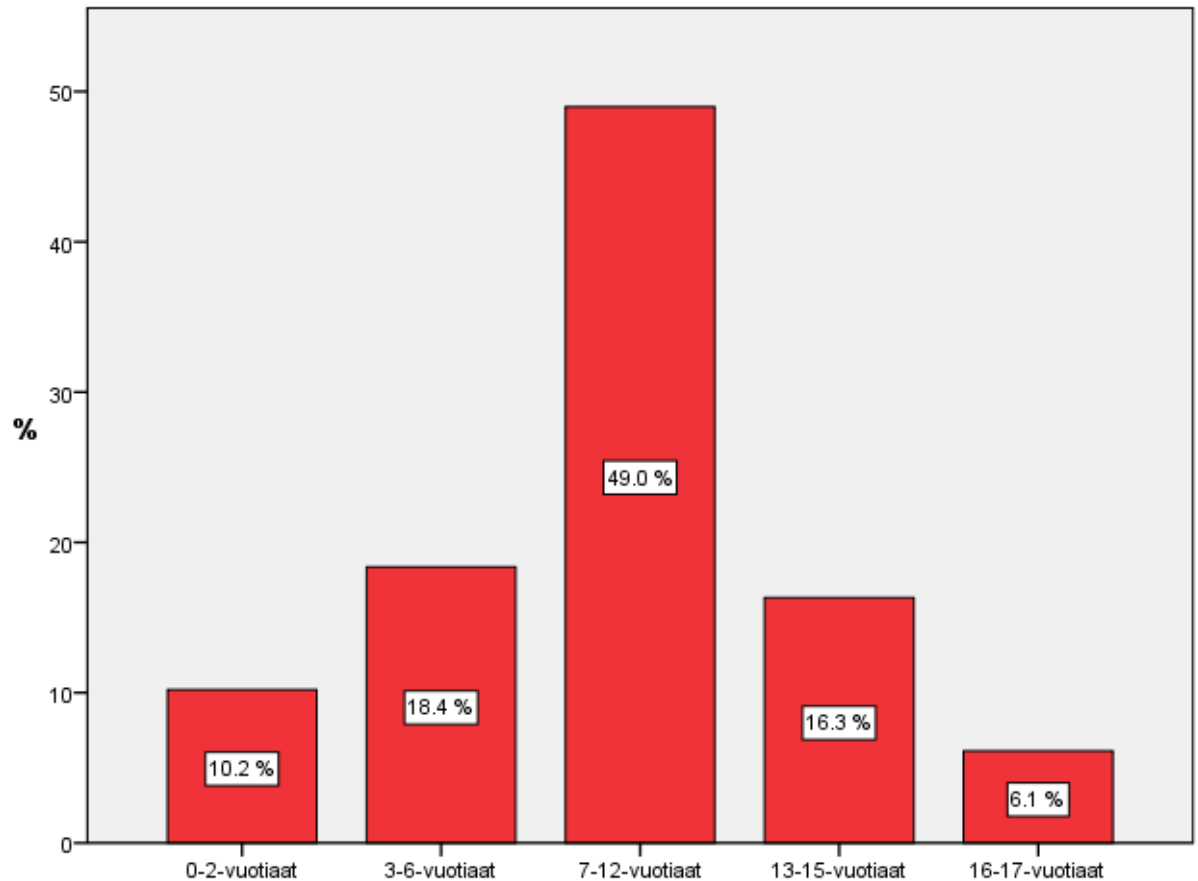
Tutkimusaineiston 105 lähetettä jakoutuivat tasaisesti kolmen eri tukiyksikön välille. 36,2% (38 kpl) läheteistä oli Myyrmäki-Martinlaakson tukiyksiköstä, 32,4% (34 kpl) Korso-Koivukylän yksiköstä ja 31,4% (33 kpl) Tikkurila-Hakunilan yksiköstä.

5.1 Kuinka monta ja minkä ikäisiä lapsia perheissä on?

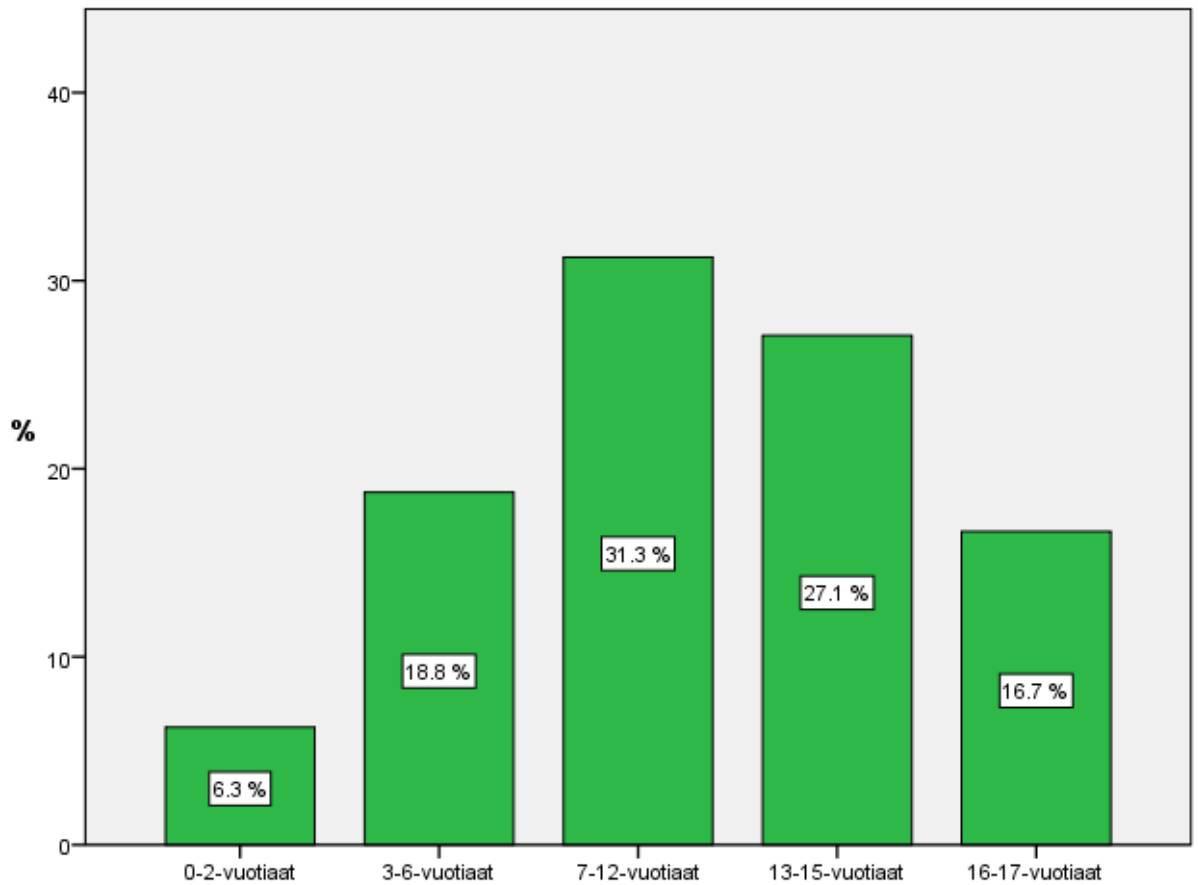
Taulukko 3: Lasten iät Korso-Koivukylän tiimin alueella

Suurin osa (28,3%) Korso-Koivukylän tiimin asiakasperheiden lapsista on 7-12-vuotiaita. Joka neljännessä (25%) perheessä lapsi on 3-6-vuotias ja joka viidennessä (20%) perheessä 13-15-vuotias. Vähiten asiakasperheissä on 0-2-vuotiaita lapsia, vain 11,7%. 16-17-vuotiaita lapsia on 15% perheitä. Yli puolessa (53%) asiakasperheitä oli kaksi tai useampi lapsi, jolla on lastensuojelun asiakkuus.

Taulukko 4: Lasten iät Martinlaako-Myymäen tiimin alueella

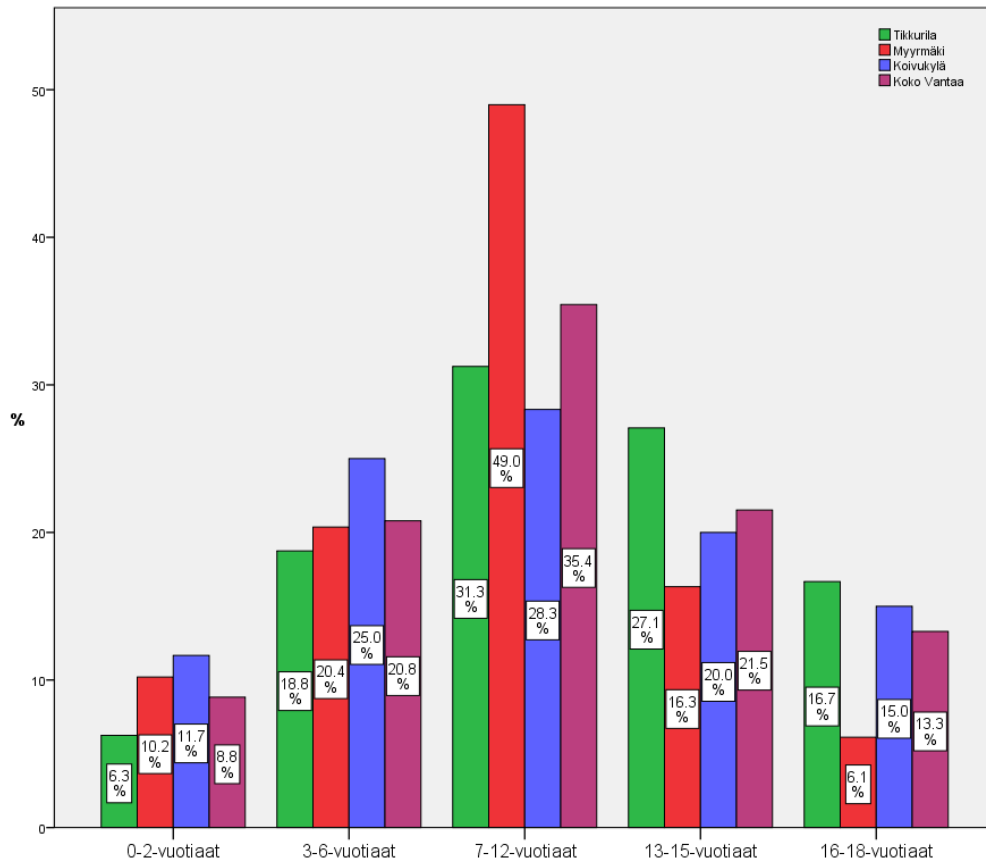
Noin puolet (49%) Martinlaakso-Myymäen asiakasperheiden lapsista ovat 7-12-vuotiaita. Alle kouluikäisiä on 28,6% ja 13-vuotiaita tai vanhempia 22,4%. Suurimmassa osassa perheitä (73,7%) perheessä on ollut vain yksi lastensuojelun asiakaslapsi. 26,3% perheistä lastensuojelun asiakas lapsia on kaksi tai enemmän.

Taulukko 5: Lasten iät Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella

Enemmistö Tikkurila-Hakunilan tiimin asiakasperheiden lapsista on 7-12-vuotiaita (31,3%) tai 13-15-vuotiaita (27,1%). Vähiten asiakasperheissä on 0-2-vuotiaita (6,3%) lapsia. 3-6-vuotiaita lapsia perheissä on 18,8% ja 16-17-vuotiaita 16,7%. Suurimmassa osassa (66,7%) perheitä on vain yksi lapsi, joka on lastensuojelun asiakas. Kaksi tai useampi lastensuojelun asiakaslapsi on 33,3% perheitä.

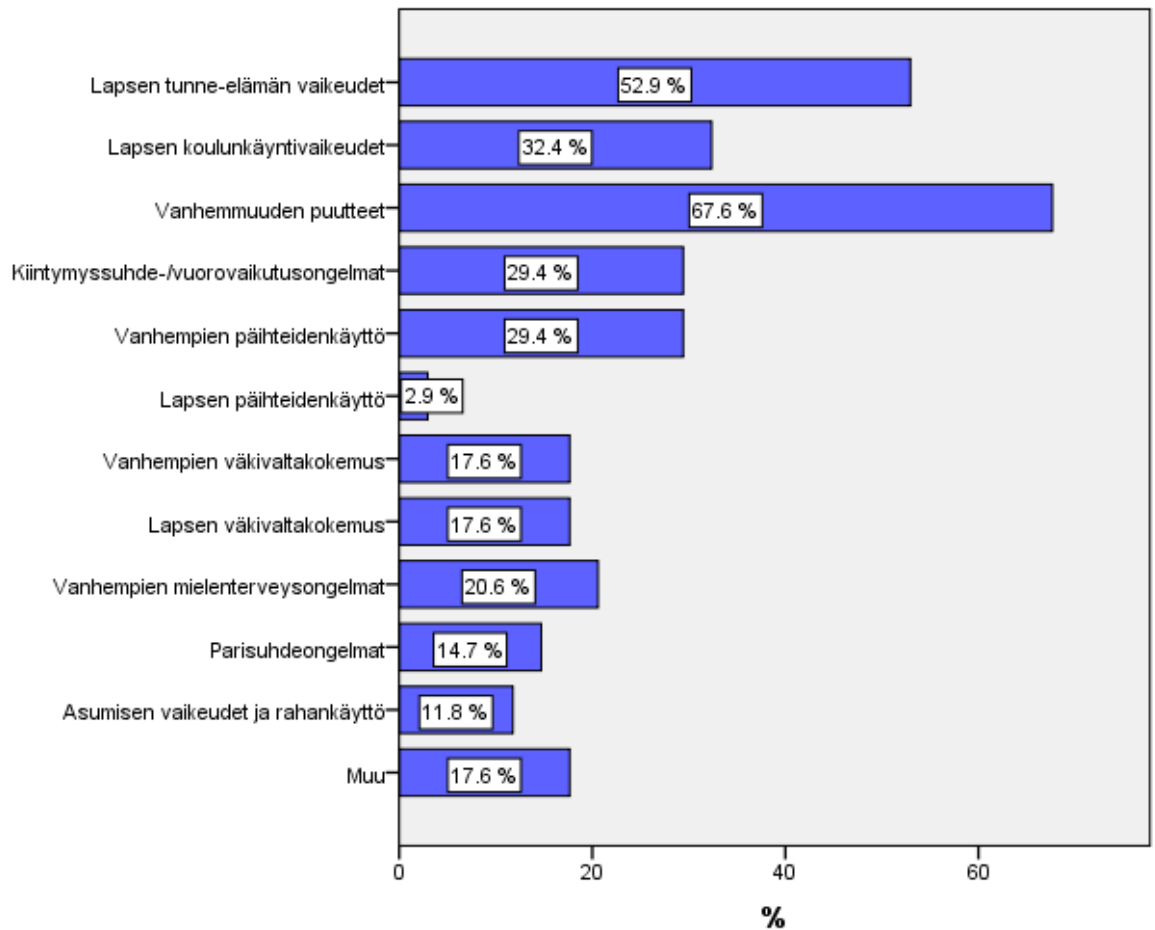

Taulukko 6: Kaikkien asiakasperheiden lasten iät

Alueita vertaillen huomataan, että Tikkurila-Hakunilan tiimin ja Martinlaakso-Myyrmäen tiimin asiakasperheissä on yleisimmin vain yksi (1) lastensuojelun asiakaslapsi kun taas Korso-Koivukylän alueella perheissä on yleisemmin kaksi (2) tai useampia lastensuojelun asiakaslapsia.

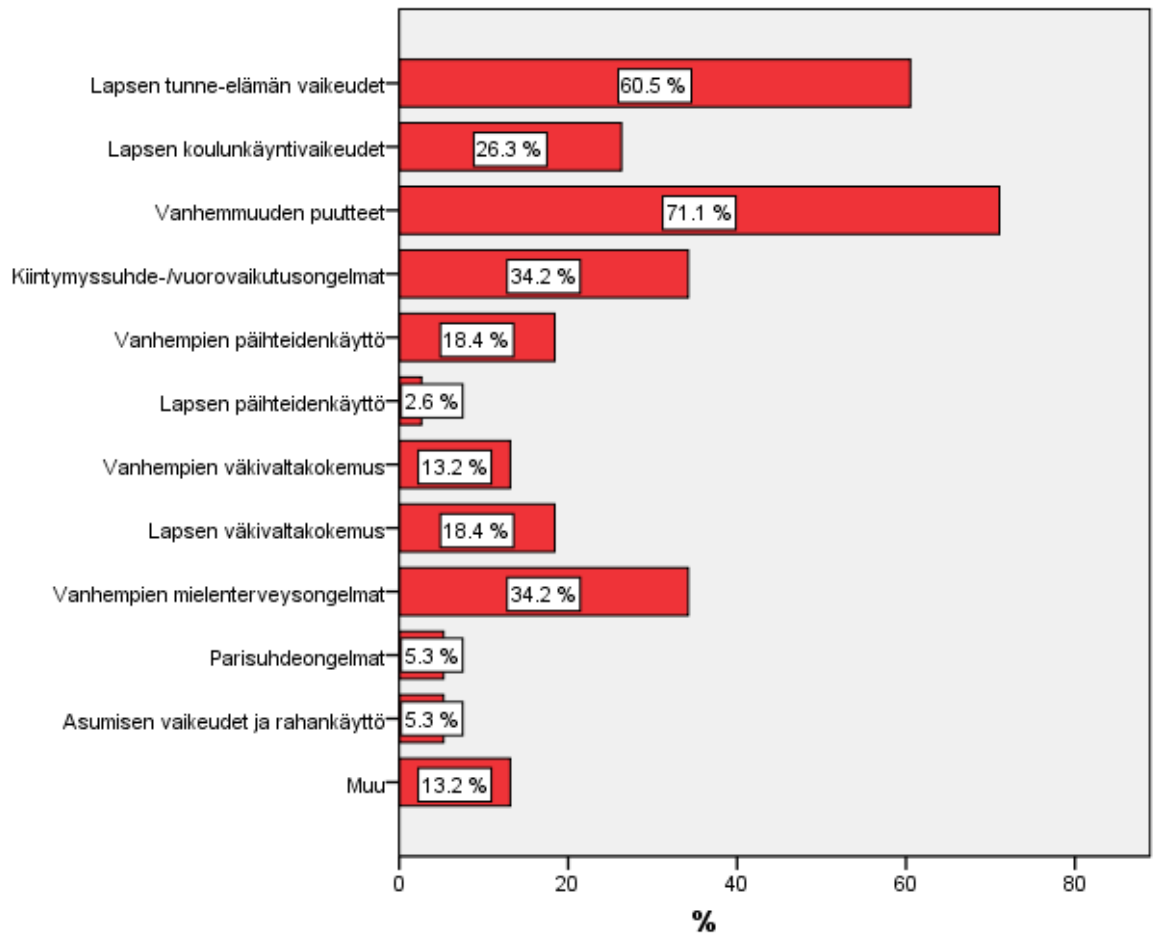
Kaikilla alueilla perheiden lapsista suurin osa on 7-12-vuotiaita. Tikkurila-Hakunilan alueella tosin ero 13-15-vuotiaiden ja 7-12-vuotiaiden välillä ei ole kun reilut 3%. Vaikka kaikilla alueilla 7-12-vuotiaiden osuus lapsista on suurin, on Martinlaakso-Myyrmäen alueella silti lähes 20% enemmän 7-12-vuotiaita asiakaslapsia kuin Korso-Koivukylässä tai Tikkurila-Hakunilassa. 16-17-vuotiaita on noin 10% vähemmän Martinlaakso-Myyrmäen tiimin alueella kuin kahden muun tiimin alueilla. Muilta osin asiakasperheiden lasten iät tuntuvat noudattavan samaa kaavaa.

5.2 Mitkä ovat perhetyön asiakkuuteen tulon syyt?

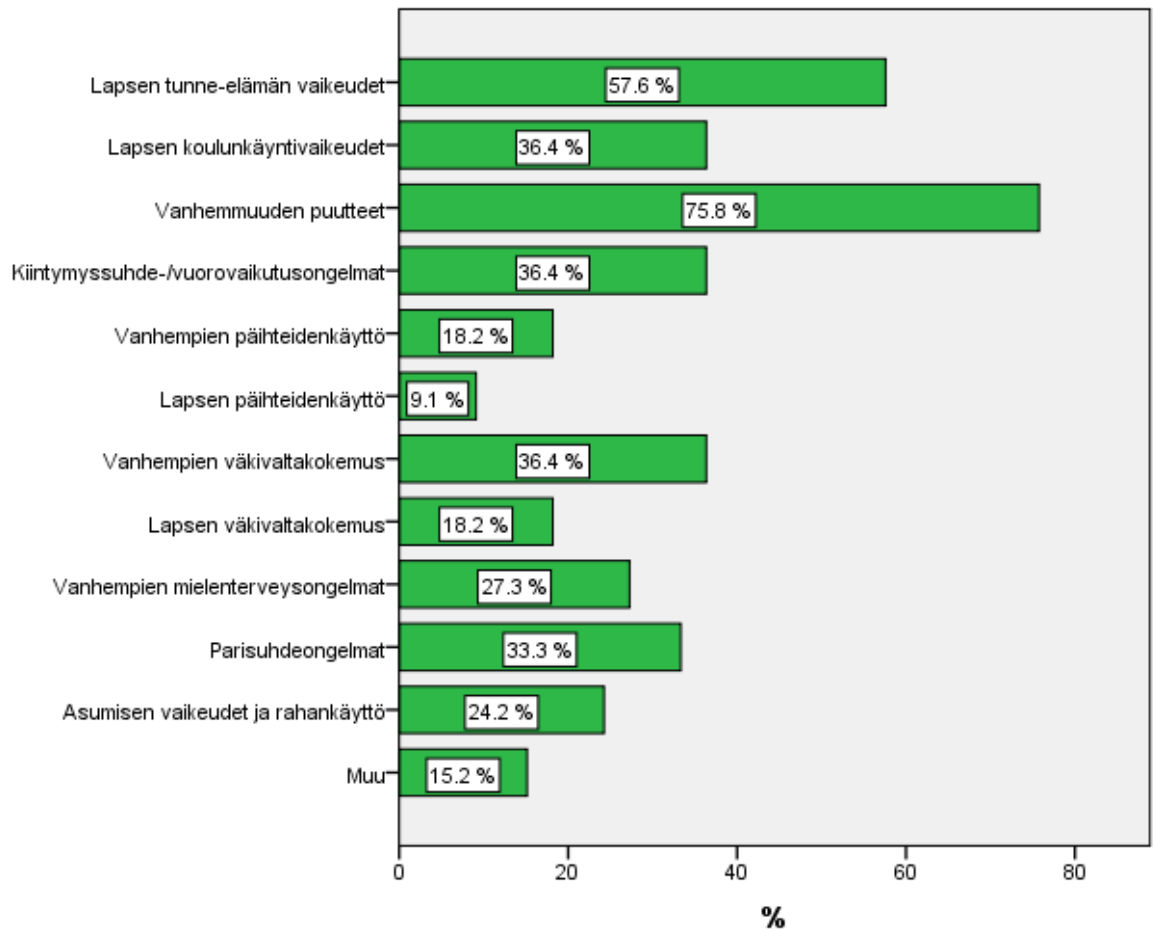
Taulukko 7: Asiakkuuteen tulon syyt Korso-Koivukylän tiimin alueella

Korso-Koivukylän alueella asiakaserheillä on keskimäärin 3,15 tulosyytä. Yleisin tulosyy Korso-Koivukylässä liittyi vanhemmuuden puutteisiin (67,6%). Toiseksi yleisin tulosyy oli lapsen tunne-elämän vaikeudet (52,9%). Kolmanneksi ylsivät lapsen koulunkäyntivaikeudet (32,4%), kiintymyssuhde-/vuorovaikutusongelmat (29,4%) sekä vanhempien päihteidenkäyttö (29,4%). Muita tulosyitä olivat vanhempien mielenterveysongelmat (20,6%), vanhempien väkivaltakokemus (17,6%), lapsen väkivaltakokemus (17,6%), parisuhdeongelmat (14,7%), asumisen vaikeudet ja rahankäyttö (11,8%) sekä lapsen päihteidenkäyttö (2,9%). Muista kuin edellä mainituista syistä tai edellä mainituiden syiden lisäksi tulleita oli 17,6%. Muita tulosyitä olivat seksuaalinen hyväksikäyttö, arjen hallinnan ongelmat, alaikäisen suunnittelematon raskaus sekä vanhempien huoltoriita.

Taulukko 8: Asiakkuuteen tulon syyt Martinlaakso-Myymäen tiimin alueella

Martinlaakso-Myymäen alueella asiakkuuteen tulevilla perheillä oli keskimäärin 3 tulosyitä. Yleisin tulosyy on vanhemmuuden puutteet (71,1%). Toiseksi yleisin tulosyy on lapsen tunne-elämän vaikeudet. Kolmantena tulevat kiintymyssuhde-/vuorovaikutusongelmat (34,2%), vanhempien mielenterveysongelmat (34,2%) sekä lapsen koulunkäyntivaikeudet (26,3%). Muita tulosyitä ovat vanhempien päihteidenkäyttö (18,4%), lapsen väkivaltakokemus (18,4%), vanhempien väkivaltakokemus (13,2%), parisuhdeongelmat (5,3%) sekä asumisen vaikeudet ja rahankäyttö (5,3%). Muista kuin edellä mainituista syistä tai edellä mainittujen lisäksi asiakkuuteen tulleita oli 13,2%. Muita tulosyitä ovat olleet vanhempien jaksamattomuus, arjen hallinnan ongelmat, lapsen erityistarpeet, vanhemman vankeus, vanhemman ja lapsen ristiriitaiset välit sekä vanhempien yhteisen ajan puute.

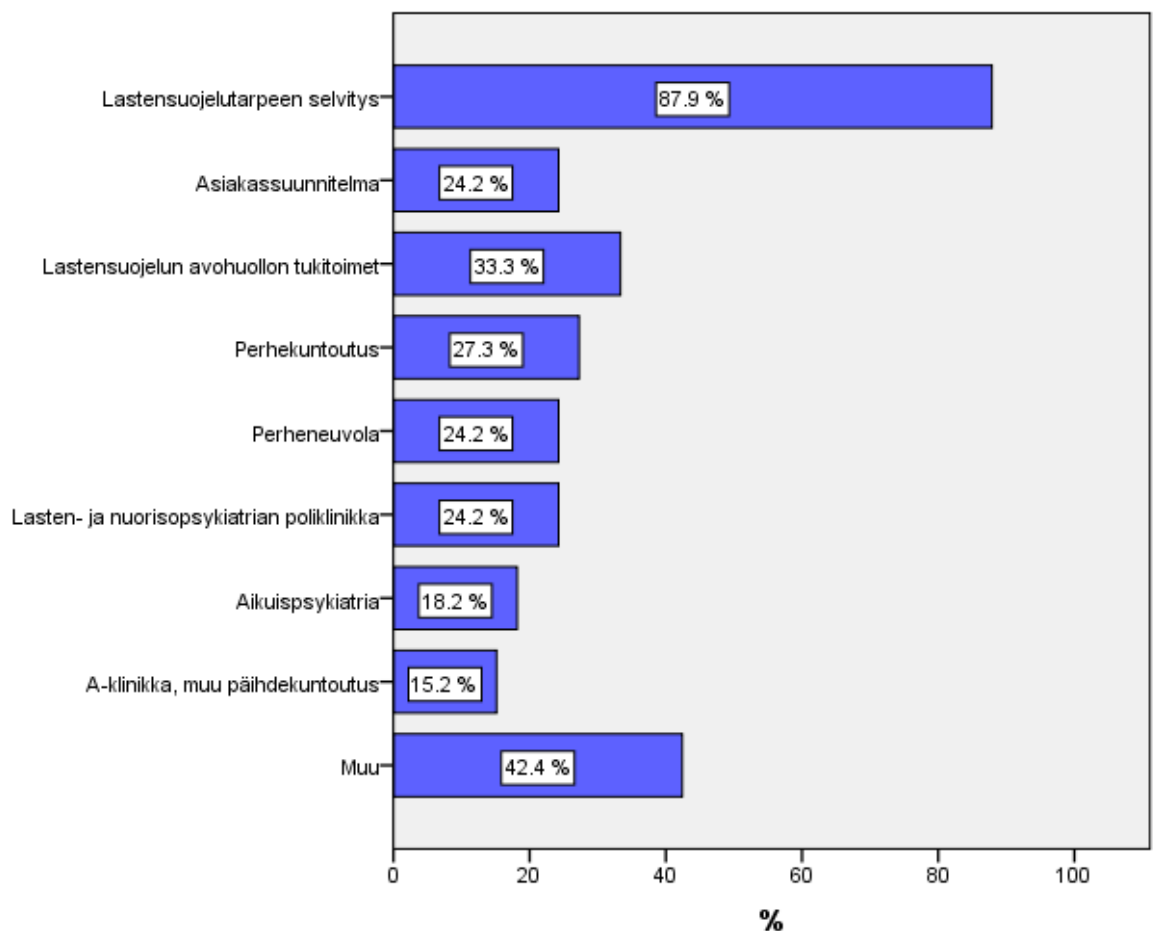
Taulukko 9: Asiakkuuteen tulon syyt Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella

Tikkurila-Hakunilan alueella asiakasperheillä oli keskimäärin 3,9 tulosyytä. Yleisin asiakkuuteen tulosyy liittyy vanhemmuuden puutteisiin (75,8%). Yli puolella tulosyy tai yksi tulosyistä liittyy lapsen tunne-elämän vaikeuksiin. Kolmantena tulevat lapsen koulunkäyntivaikeudet (36,4%), Kiintymyssuhde-/vuorovaikutusongelmat (36,4%) sekä vanhempien väkivaltakokemukset. Muita tulosyitä ovat parisuhdeongelmat (33,3%), vanhempien mielenterveysongelmat (27,3%), asumisen vaikeudet ja rahankäyttö (24,2%), lapsen väkivaltakokemus (18,2%), vanhempien päihteidenkäyttö (18,2%) sekä lapsen päihteidenkäyttö (9,1%). Tämän lisäksi 15,2% kohdalla tulosyy oli jokin muu tai jokin muu edellä mainittujen lisäksi. Muita tulosyitä olivat vuorokausirytmien puuttuminen, uniongelmat, yökastelu, perheen kriisitilanne, kehitysvamma, lapsen sairaus, yksinäisyys sekä lapsen ja vanhemman vääristynyt suhde.

Verrattaessa tiimien alueita keskenään (Liite 2.) voidaan huomata, että kaikilla alueilla lähes kolmella (3) neljästä (4) perheestä tulosyy tai yksi tulosyistä liittyy vanhemmuuden puutteisiin. Korso-Koivukylän tiimiin asiakkuuteen tulevilla vanhempien päihteiden käyttö oli tulosyy lähes 10% tapauksessa enemmän muihin alueisiin verrattuna. Tikkurila-Hakunilan tiimin asiakasperheillä esiintyi perheväkivaltaa, jossa vanhempi/vanhemmat kohdistavat väkivaltaa toi-

siinsa tai lapsiin, lähes 20% useammin kuin muilla alueilla. Lisäksi perhetyöhön tulijoilla oli noin 15% enemmän parisuhdeongelmia ja 10% enemmän asumisen ongelmia kuin muiden tiimien alueilla. Myyrmäki-Martinlaakson alue poikkesi muista alueista vain lasten tunne-elämän vaikeuksien osalta. Vaikeuksia esiintyi Myyrmäki-Martinlaakson alueella reilulla kahdella prosentilla enemmän kuin muilla alueilla. Muutoin Myyrmäki-Martinlaakson alue oli muiden alueiden kanssa kaikissa kohdissa yhtenevä tuloksiltaan. Asiakkuuteen tulo syitä oli eniten Tikkurila-Hakunilan alueella (3,9), mutta kaikkien alueiden asiakkaita suurimmalla osalla tulosityitä oli enemmän kuin yksi (Myyrmäki-Martinlaakso 3 ja Korso-Koivukylä 3,15).

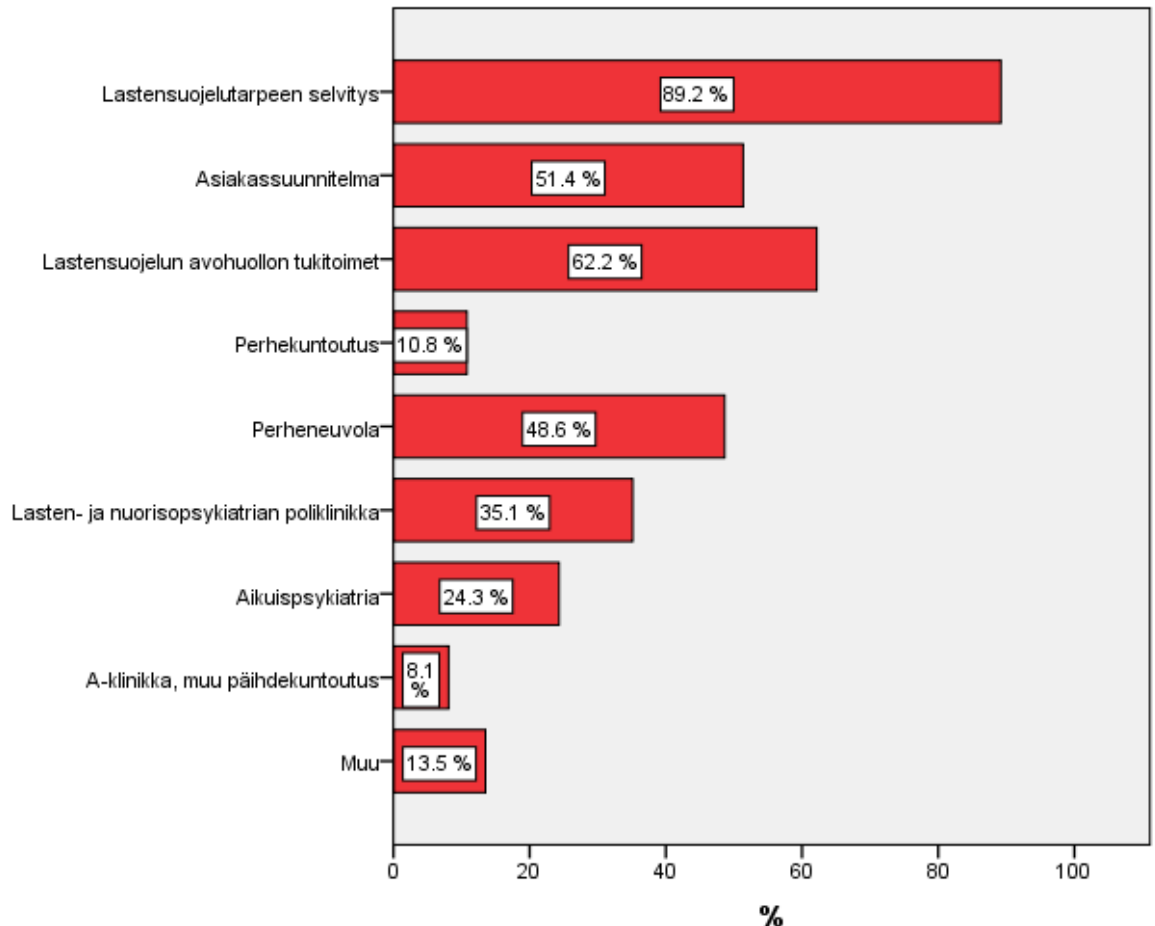
5.3 Millaisia tukitoimia asiakasperheille on aikaisemmin tarjottu?

Taulukko 10: Aiemmat tukitoimet Korso-Koivukylän tiimin alueella

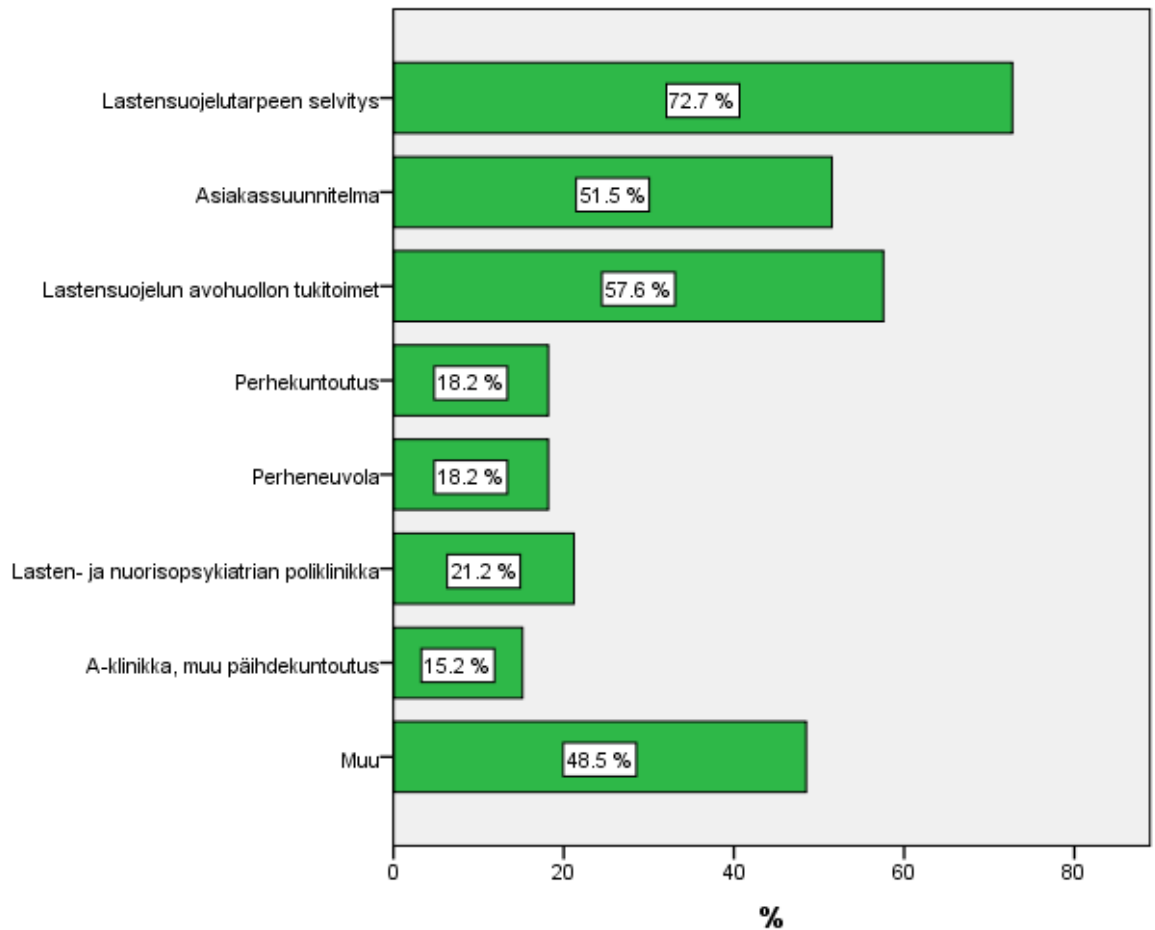
Korso-Koivukylän alueella perhetyöhön lähetetyillä perheillä on aiemmin ollut keskimäärin 3 tukitoimea. Lastensuojelutarpeen selvitys oli tehtynä lähes kaikilla (87,9%) perheistä. Asiakassuunnitelmaa en sijaan ei ole ollut laadittuna kuin 24,2% perheistä. 33,3% perheistä on saanut jo aiemmin jotain lastensuojelun avohuollon tukitoimia ja 27,3% on ollut perhekuntoutuksessa. Perheneuvolan ja lasten- ja nuorisopsykiatrian asiakkaita on tai on ollut 24,2%. Aikuispsykiatrian asiakkaita on tai on ollut 18,2% perheistä ja a-klinikan tai muun päihdekuntoutuksen

asiakkaita on tai on ollut 15,2%. Muita tukitoimia on saanut 42,4% perheistä. Muita tukitoimia ovat olleet neuvolan perhetyö, psykiatrian arviointijakso, myönnetty taloudellinen tuki, toimintaterapia, päihdediakonin tapaamiset, koulukuraattorin tapaamiset, erityisluokka, koulu-psykologi, Jussi-työ sekä vihanhallintakurssi.

Taulukko 11: Aiemmat tukitoimet Martinlaakso-Myrmäen tiimin alueella

Martinlaakso-Myrmäen alueella asiakkuuteen tuleville perheille on aiemmin tarjottu keskimäärin 3,4 tukitoimea. 89,2% asiakasperheiden lapsista on tehty lastensuojelutarpeen selvitys. Reilulle puolelle (51,4%) on tehty asiakassuunnitelma. Yli puolet (62,2%) perheistä on saanut lastensuojelun avohuollon tukitoimia jo aiemmin. Lähes puolet (48,6%) perheistä on ollut tai on edelleen perheneuvolan asiakkaita. 35,1% lapsista on tai on ollut hoitokontakti lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikalla. Hoitokontakti aikuispsykiatria on tai on ollut 24,3% ja a-klinikalle tai muuhun päihdekuntoutukseen 8,1%. Perhekuntoutuksessa on ollut 10,8% perheistä. Muita tukitoimia on saanut 13,5%. Muita tukitoimia ovat olleet lapsen puheterapia, lapsen toimintaterapia, vammaispalvelut, audifoniatrien hoitoyksikkö, turvakoti, neuvolan perhetyö sekä terveyskeskuspsykologi.

Taulukko 12: Aiemmat tukitoimet Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella

Tikkurila-Hakunilan alueella asiakkuuteen tuleville perheille on aiemmin tarjottu keskimäärin 3 tukitoimea. 72,7% perheiden lapsista on tehty lastensuojelutarpeen selvitys. Asiakassuunnitelma on laadittu 51,5% perheistä. Yli puolet (57,6%) perheistä on saanut aiemmin jotakin lastensuojelun avohuollon tukitoimea. Lapsista 21,2% on tai on ollut hoitokontakti lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikalle. 18,2% perheistä on tai on ollut perheneuvolassa ja yhtä moni on ollut perhekuntoutuksessa. Hoitokontakti a-klinikalle tai muuhun päihdekuntoutukseen on tai on ollut 15,2%. Lähes puolet (48,5%) perheistä on saanut jotakin muuta tukitoimea. Muita tukitoimia ovat olleet lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena, toiminnallinen ryhmä, psykiatrin arvio, tukihenkilö, neurologiset tutkimukset, turvakoti, lomaperhe, vammaispalvelut, koulunkäyntiavustaja, koulukuraattori, Puntari-työskentely sekä keskusteluryhmä.

Alueita vertaillen (Liite 3.) käy ilmi, että lastensuojelutarpeen selvitys oli tehtynä lähes kaikkien alueiden kaikilla asiakkuuteen tulijoilla (86%). Lastensuojelun asiakassuunnitelma oli tehtynä Tikkurila-Hakunilan tiimin asiakkaita ja Myyrmäki-Martinlaakson tiimin asiakkaita hieman yli puolella, mutta Korso-Koivukylän tiimin asiakkaita se puuttui reilulta kolmelta perheeltä neljästä. Myyrmäki-Martinlaakson alueella lähes puolet perheistä olivat olleet tai

olivat perheneuvolan asiakkaita, joka oli yli puolet useammin kuin muiden tiimien asiakkaat. Lisäksi Myyrmäki-Martinlaakson asiakkaat olivat saaneet enemmän psykiatrisia palveluita niin lasten- ja nuorten kuin aikuistenkin puolella. Tikkurila-Hakunilan ja Korso-Koivukylän alueella lähes puolet asiakasperheistä olivat saaneet joitakin muita palveluita kuin lähetteessä mainittuja.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä kappaleessa esitetään saatujen tulosten pohjalta syntyneitä johtopäätöksiä sekä kehitysehdotuksia. Saatujen tulosten pohjalta voidaan huomata, että suuria alueellisia eroja eri tiimien asiakkaiden välillä ei löytynyt.

6.1 Lasten ikä

Kaikkien Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön eri tiimien asiakkuuteen tulevien perheiden lasten yleisin ikä on 7-12-vuotta. 7-12-vuotiaat ovat myös suurin alle 18-vuotiaiden ikäryhmä Vantaalla (taulukko 2). Myyrmäki-Martinlaakson tukiyksikön alueella lähes puolet asiakasperheiden lapsista oli 7-12-vuotiaita, vaikka alueella asuu muiden tiimien alueita vähemmän edellä mainitun ikäisiä (Taulukko 1). Vaikka Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella asuvien lasten määrä on lähes puolet, 42,4%, kaikista Vantaan alle 18-vuotiaista, ei alueen lähekkyyttä ollut suurempi kuin muiden alueiden. Tikkurila-Hakunilan yksikössä 16-17-vuotiaiden perheitä oli asiakkaana melkein yhtä paljon kuin 7-12-vuotiaiden perheitä. Kuitenkin 16-17-vuotiaiden osuus alle 18-vuotiaista on suhteellisen pieni, vain 10,9% (Taulukko 2). Lastensuojelun asiakaslasten määrä oli yleisesti yksi asiakaslapsi perheessä. Kuitenkin Korso-Koivukylän alueella asiakasperheistä yli puolet oli perheitä, joissa oli enemmän kuin yksi lastensuojelun asiakaslapsi. Tutkielmasta saaduista tuloksista tai kerätystä taustatiedosta ei käynyt ilmi mistä tämä voisi johtua.

Ikäjakaumalle ei ole löydy selittävää tekijää Vantaan kaupungin väestöjakaumasta tai muista saaduista tuloksista. Saadut tulokset eivät myöskään ole suoraan vertailukelpoisia Heinon (2007) tutkimuksen kanssa, koska edellä mainitussa tutkimuksessa tutkittiin uusien, juuri lastensuojelun asiakkuuteen tulleita perheitä. Suuntaa antavasti voidaan kuitenkin nähdä, että 0-2-vuotiaiden ohella (joita oli eniten) myös 6-14-vuotiaiden perheitä (27%) oli lähes kolmannes uusissa asiakkuuksissa. Alvari-perhetyöstä tehdyssä tutkimuksessa (2008) huomattiin, että 7-10-vuotiaat olivat suurin ikäryhmä asiakasperheiden lapsissa. Vantaan kaupungin uusissa avohuollon asiakasperheissä oli eniten 7-12-vuotiaita lapsia (31,4%). Saadut tutkimustulokset ovat siis samansuuntaisia aiempien tutkimustulosten kanssa.

Mahdollisesti 7-12-vuotiaiden suuri määrä johtuu siitä, että perheessä olevat ongelmat ovat jatkuneet jo niin pitkään, että lapsi alkaa oireilla ulos päin. 7-12-vuotiaat osaavat myös jo ilmaista itseään sujuvasti niin puhein kuin elein, jolloin he pystyvät myös itse kertomaan entistä paremmin, jos asiat eivät ole hyvällä mallilla. 7-12-vuotias on sen ikäinen, että osaa jo kertoa asioista, muttei välttämättä vielä osaa arvioida/kontrolloida sitä, mitä kertoa ja kenelle. Toisin sanoen 7-12-vuotiaat lapsille ei vielä välttämättä ole kehittynyt vanhempia suojelevaa toimintamallia. Heinon vuonna 2007 tekemässä tutkimuksessa todettiin, että lastensuojelun asiakkuudet harvoin alkavat ala-asteella, vaan ovat tällöin jo jatkuneet jonkin aikaa. Tämä sopii hyvin sen kanssa, että lähete perhetyöhön oli harvoin ensimmäinen tukitoimi, jota perhe oli saanut tai saamassa.

6.2 Tulokset

Tulostyistä yleisin oli kaikilla alueilla vanhemmuuden puutteet (72,1%). Heinon vuonna 2007 tehdyssä tutkimuksessa vain noin puolella (55%) perheistä tulosyistä liittyi vanhemmuuden puutteisiin. Toisaalta Heinon tutkimus ei tutki pelkästään perhetyöhön tulevien asiakasperheiden asiakkuuteen tulosyistä vaan kaikkia lastensuojelun avopalveluiden piiriin tulevien perheiden tulosyistä. Voi siis olla, että avopalveluista perhetyöhön ohjautuvat juuri ne perheet, joilla on ongelmia ja puutteita vanhemmuudessa. Toisaalta Heinon tutkimus on valmistunut 7 vuotta sitten, joten on mahdollista, että puutteet ja ongelmat vanhemmuudessa ovat lisääntyneet tänä aikana näinkin huomattavasti. Tutkimuksessa Alvari-perhetyöstä (2008) ei oltu eritelty kuinka moni perheistä oli tullut mistäkin syystä, mutta yhdeksi yleisimmistä tulosyistä oli nostettu puute vanhemmuudessa.

Saaduista tuloksista huomattiin myös, että yli puolella (57,7%) perheiden lapsista oli tunne-elämän vaikeuksia ja noin joka kolmannella (31,7%) koulunkäyntivaikeuksia. Joka kolmannessa (33,7%) oli kiintymyssuhde- ja/tai vuorovaikutusongelmia. Voisiko vanhemmuuden puutteiden ja edellä mainittujen tulosyiden välillä nähdä yhteys? Voivatko lasten tunne-elämän vaikeudet ja ongelmat kiintymys- ja/tai vuorovaikutussuhteessa johtua lapsen perustarpeiden laiminlyönnistä? Seuraako rajattomasta kasvatuksesta ja kyvyttömyydestä vastata lapsen tarpeisiin tunne-elämältään häiriytyneitä lapsia, jotka eivät kykene käymään koulussa? Toisaalta voidaan myös pohtia aiheuttaako haastavasti oireileva lapsi puutteita vanhemmuuteen? Onko vaikeasti oireilevan lapsen kanssa helpompi antaa lapsen määrätä kuin olla aikuinen, asettaa rajoja ja ottaa vastaan lapsen kiukku?

Vanhemmuuden puutteita on erilaisia ja eriasteisia. Osa vanhemmista kykenee vastaamaan lapsen perustarpeisiin muttei taas pysty asettamaan rajoja lapselle. Osa vanhemmista kykenee rajojen asettamiseen, muttei pysty pitämään kiinni niiden noudattamisesta. Osalla vanhemmista voi olla käsitys siitä, mitä olisi hyvä vanhemmuus ja hyvät rajat, mutta he ovat kyvyt-

tömiä saattamaan hyviä käytänteitä käytäntöön. Viime aikoina on ollut myös puhetta kaveri-vanhemmudesta sekä kasvatusvastuun siirrosta vanhemmilta yhteiskunnan vastuulle. Osa vanhemmista voi kokea, että kun työssä käynnin ja arjen askareiden jälkeen lapsen kanssa olemiseen ei jää kauheasti aikaa, ei vähää aikaa tee mieli käyttää lapsen kanssa riidellessä vaan lapselle annetaan mitä tämä tahtoo. Osa vanhemmista saattaa ajatella, että kun lapsi viettää päiväkodissa/koulussa niin paljon enemmän aikaa voi kasvatuskin tapahtua siellä. Joidenkin vanhempien mielestä voi olla myös kamalaa tuottaa lapselle pettymyksiä, josta johtuen lasten annetaan tehdä niin kuin he tahtovat.

Alueellisesti tulosityitä tarkasteltaessa huomattiin, että Korso-Koivukylän tukiyksikön alueella vanhempien päihdeidenkäyttö oli tulossyynä yleisempi kuin muilla alueilla. Kuitenkaan aiemmissa tukitoimissa a-klinikka tai muut päihdekuntoutuspalvelut eivät ole sen käytetympiä kuin muilla alueilla. Kuitenkaan selkeää selittävää tekijää ei tutkielman pohjalta löydy. Toisaalta mielenkiintoista on myös huomata, että Korso-Koivukylän alueella vanhemmuuden puutteet tulossyynä on muutaman prosentin alhaisempi kuin muilla alueilla. Mahdollisesti voi siis olla niin, että vanhempien päihdeongelma ei aina korreloi puutteena kyvyssä huolehtia lapsesta.

Tikkurila-Hakunilan tukiyksikön alueella oli enemmän vanhempien toisiinsa (tai lapsen) kohdistamaa väkivaltaa kuin muilla alueilla. Lisäksi parisuhdeongelmat ja asumisen haasteet olivat yleisempiä tällä alueella. Asiat saattavat olla yhteydessä toisiinsa. Lienee mahdollista, että asumisen vaikeudet kiristävät pariskunnan välejä ja riitoja ja ongelmia syntyy enemmän. Joissain perheissä riidat, ongelmat ja erimielisyydet voivat eskaloitua erimielisyyksien ratkominen nyrkein. Alueella myös lasten päihdeidenkäyttö on yleisempää kuin muilla alueilla. Yksi selittävä tekijä voi olla se, että alueen asiakasperheiden lapsista joka neljännen perheen lapsi on 16-17-vuotias. Myyrmäki-Martinlaakson alueella lapsen tunne-elämän ongelmat ja vanhempien mielenterveysongelmat ovat hieman yleisempiä kuin muilla alueilla. Mahdollista on, että vanhemman psyykinen sairaus johtaa lapsen tarpeiden laiminlyöntiin, josta voi taas seurata lapsen tunne-elämän häiriintymistä. Mahdollisesti lapsi on myös joutunut pitämään huolta psyykkisesti sairaasta vanhemmasta joka on saattanut vaarantaa lapsen ikätasoisien kehityksen, kun lapsi on joutunut liian nuorena hoitamaan aikuiselle kuuluvia asioita. Myyrmäki-Martinlaaksossa mielenterveysongelmat ja psyykkiset ongelmat näkyvät myös aiemmissa tukitoimissa: alueella on aiempina tukitoimina ollut enemmän psykiatrisia hoitomuotoja kuin muilla alueilla.

Tulosityiden alueellista hajontaa tai sen puutetta voi selittää myös se, että osa asiakkuuksista voi olla juuri alkaneita, kun taas jotkin perheet ovat voineet olla lastensuojelun asiakkaita jo lapsen syntymästä alkaen. Lisäksi sosiaalityöntekijän (lähetteenlaatija) perheiden tuntemus voi vaihdella sen mukaan, kuinka kauan perhe on ollut asiakkaana ja kuinka paljon yhteydenpitoa perheen kanssa on ollut. Voi myös olla, että perheen sosiaalityöntekijä on vaihtunut

useasti, jolloin sosiaalityöntekijä saattaa olla kokonaiskuvaa muodostaessaan olla vain kirjallisten dokumenttien varassa. Voi myös olla niin, että kaikki perheen ongelmat eivät ole vielä muodostuneet näkyviksi aiempien tukitoimien tai selvitysten myötä vaan perhetyön myötä voi paljastua jotakin uutta. Aiemmissa tutkimuksissa on päädytty siihen, että yleisimpiä lastensuojelun asiakkuuteen tuloon vaikuttavia tekijöitä ovat vanhemman tai lapsen päihteidenkäyttö tai puutteet kasvatustaidossa ja -käsityksessä (Taskinen 2008: 7-9). Vantaalla kuitenkin perhetyön saajissa vanhempien tai varsinkaan lasten päihteidenkäyttö ei ollut erityisen yleinen asiakkuuteen tulon syy.

6.3 Aiemmat tukitoimet

Vantaan kaupungin lastensuojelusuunnitelman (2008) mukaan kaikille lapsille, joiden kohdalla päädytään aloittamaan lastensuojelun asiakkuus, on tehtävä lastensuojelutarpeen selvitys sekä laadittava asiakassuunnitelma. Saaduista tuloksista voidaan nähdä, että lastensuojelutarpeen selvitys on tehtynä 82% perheistä ja asiakassuunnitelma on laadittu noin puolelle asiakkaista. Lastensuojelun tarpeen selvityksen puuttuminen voi johtua siitä, että asiakkuus on niin uusi, ettei sitä ole vielä ehditty tehdä, mutta perheelle on kuitenkin jo päädytty hakemaan lastensuojelun tukea. Asiakassuunnitelmien kohdalla luku ei ole erityisen hyvä, varsinkin Korso-Koivukylän alueella asiakassuunnitelma on laadittuna vain joka neljännelle perheelle. Yksi syy asiakassuunnitelman puuttumiseen voi olla se, ettei asiakkuus ole ehtinyt jatkua pitkään, josta johtuen suunnitelmaa ei ole vielä ehditty tehdä. Ajatuksena voi myös olla, että asiakassuunnitelma on tarkoitus tehdä perhetyön kanssa samaan aikaan, kun selviää millaisista tukitoimista perhe hyötyisi. Mahdollisesti asiakassuunnitelmien puuttuminen useammalta perheeltä kuin muilla alueilla voi jäänne eriävistä toimintatavoista, joista on pyritty eroon nykyisellä linjaorganisaatorakenteella. On myös mahdollista, että sosiaalityöntekijöillä (jotka asiakassuunnitelmat laativat) on niin paljon asiakkaita, etteivät he ehdi laatia asiakassuunnitelmaa kaikille.

Aluekohtaisesti aiemmissä tukitoimissa voidaan huomata, että Martinlaakso-Myyrmäen alueella yli puolet perheistä ovat olleet perheneuvolan asiakkaita. Kuitenkin Vantaalla on kolme perheneuvolaa, ja kaikilla vantaalaisilla yhtäläiset mahdollisuudet päästä asiakkaaksi. Toisaalta alueella oli myös enemmän mielenterveyteen, lapsen tunne-elämään sekä kiintymys- ja/tai vuorovaikutussuhteisiin liittyviä ongelmia, jotka voivat osaltaan selittää perheneuvolan käyttöasteeseen. Voi myös olla, että aluetta palvelevan perheneuvolan kapasiteetti ottaa uusia asiakkaita on ollut parempi. Tikkurila-Hakunilan ja Korso-Koivukylän alueilla lähes puolet perheistä olivat jo aiemmin saaneet jotakin muuta lastensuojelun avoimuuden tukitoimeita kun taas Martinlaakso-Myyrmäessä sitä oli saanut vain noin joka viides asiakasperhe.

6.4 Kehitysehdotukset

Saatujen tulosten pohjalta voidaan nähdä, että tarve varsinkin vanhemmuutta vahvistaville palveluille on ilmeinen. Lisäksi myös lasten tunne-elämän häiriöt ovat lisääntyneet ja ne näkyvät muun muassa käytöshäiriöinä. Vahvalla vanhemmuudella osa näistä käytöshäiriöistä olisi mahdollisesti ratkaistavissa.

Vanhemmuuden vahvistamisen tulisi kiinnittää huomiota kaikissa lapsiperheille suunnatuissa palveluissa kuten neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Neuvolat tavoittavat tällä hetkellä suurimman osan odottavista äideistä ja neuvoloissa järjestetään jo nyt toimintaa niin odottaville äidille kuin jo synnyttäneillekin. Päiväkodeissa käy suuri osa alle koulunikäisistä lapsista ja sitä kautta pystytään tavoittamaan myös heidän vanhempansa. Oppivelvollisia ovat Suomessa kaikki lapset siihen asti kunnes ovat suorittaneet peruskoulun yhdeksännen (9) luokan tai täyttäneet 17-vuotta. Koulujen kautta voidaan siis tavoitteet valtaosa kouluikäisten vanhemmista. Lisäksi on myös esimerkiksi kunnan järjestämää kerhotoimintaa, avoimia päiväkoiteja sekä seurakunnan järjestämää toimintaa, joka tavoittaa osan alle 18-vuotiaiden perheitä.

Vanhemmuuden vahvistamiseksi voitaisiin järjestää esimerkiksi tukiryhmiä tai vanhemmuusvalmennusta, jossa käytäisiin läpi esimerkiksi hyviä kasvatustapoja ja jaettaisiin kokemuksia ryhmäläisten kesken. Tukiryhmiä ja valmennusta voisi vetää ammattilaisen lisäksi tai ohessa myös vertainen, joku joka on menestynyt hyvin omien lapsiensä kasvatuksessa. Vanhemmuuteen voisi olla tarjolla myös tukivanhempitoimintaa, jossa vanhempi/vanhemmat jotka ovat "hyviä vanhemmuudessa" toimisivat tukijoina ja ohjaajina vanhemmille, joilla vanhemmuus ei ole yhtä hallussa. Kaikkia näitä palveluita voisi olla tarjolla niin neuvoloissa, kerhoissa, päiväkodeissa kuin kouluissakin suunnattuna kyseessä olevan ikäryhmän vanhemmille.

Vanhemmuuden tukemiseen ja avuntarpeen huomaamiseen ja puuttumiseen tarvitaan enemmän resursseja, jotta ongelmat huomataan tarpeeksi ajoissa. Ajoissa huomattuna ongelmien korjaaminen on yleensä helpompaa. Resurssien lisäämisen ohessa myös resurssien suuntaamiseen tulee kiinnittää huomiota. On tärkeää, että tarjolla olevat palvelut muodostavat selkeitä palvelukokonaisuuksia, joissa eri toimijat tekevät saumatonta yhteistyötä perheen hyvinvoinnin vahvistamiseksi. (Kananoja ym. 2013.)

Uudessa lastensuojelulaissa (417/2007) puhutaan paljon ennaltaehkäisystä ja avohuollon palveluiden kehittämisestä. Useissa selvityksissä ja raporteissa (kuten Heino 2008; Myllärniemi 2007 ja Kananoja ym. 2013) on korostettu perhetyön merkitystä lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Perhetyötä kehittäessä tulisi pohtia sitä, tulisiko kynnyksen perhetyöhön pääsyle olla matalampi? Missä paikoissa perhetyötä tehdään? Joissain kunnissa (esim. Helsinki ja

Vantaa) on jo nyt mahdollista saada myös neuvolan perhetyötä, joka ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta vaan on niin sanottu matalan kynnyksen palvelu. Neuvolan perhetyö on kuitenkin vain pienille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Tulisiko siis tulevaisuudessa olla tarjolla esimerkiksi päiväkodin tai koulun perhetyötä?

Palveluita kehittäessä tulisi myös panostaa niin sanottuihin matalan kynnyksen palveluihin, joita olisi tarjolla kaikille ja joista ei synny käyttäjille mielikuvaa siitä, että he leimaantuvat joksikin käyttäessään kyseisiä palveluita. Esimerkiksi edellä mainittuja vertaisryhmiä ja vanhemmuusvalmennusta voitaisiin järjestää esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa osana vanhemmille järjestettävää toimintaa. Päiväkodit ja koulut voisivat järjestää myös "tukiryhmiä" vanhemmuuteen, johon vanhemmat valittaisiin sillä perusteella ketkä ryhmästä eniten voisivat hyötyä.

Nyky-yhteiskunnassa myös sosiaalinen media ja netti on suuressa roolissa, joten myös netissä ja/tai sosiaalisessa mediassa toimivat palvelut saattaisivat olla toimiva tapa antaa ohjausta. Netissä avuntarvisijat voisivat pyytää ja saada tukea, apua ja kasvatusevinkkejä täysin anonyymisti. Näin toteutetuissa palveluissa ei olisi leimaantumisen riskiä ja palvelua voisi käyttää pelkäämättä, että oma lapsi otetaan huostaan jos uskaltaa pyytää apua lapsen kasvatukseen.

7 Tulosten luotettavuus ja etiikka

Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa se, kuinka lomakkeita on täytetty. Lomakkeen täyttöön (Liite 1.) ei ole yhtenäisiä ohjeita, vaan eri sosiaalityöntekijöiden täyttötavassa voi olla eroja. Kuitenkin tiedot, joita tutkimuksessa on käytetty ovat pääosin sellaisia, joita ei voi täyttää väärin. Näin ollen lomakkeista kerättyjä tietoja voidaan pitää suhteellisen luotettavina. Tutkimuksesta jätettiin kokonaan pois lomakkeet, joiden tiedot olivat puutteellisia joltakin tutkielmaan tarvittavalta osin.

Tutkimusotanta käsitti 105 lähetettä. Määrä on noin kolmannes Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikköön vuosittain tulevista lähetteistä. Otannan suuruus on sitä luokkaa, että sitä voidaan pitää kohtalaisen hyvin asiakasryhmää edustavana. Otanta on täysin sattumanvarainen ja 7 lähetettä karsiutui pois puutteellisten tietojen vuoksi. Siihen, millaisia lähetettä tutkimusaineisto sisältää ei kukaan ole voinut vaikuttaa. Koska lähetettä ei ole valikoitu ei niistä saatuihin tuloksiin ole voitu vaikuttaa.

Eettisiksi valintakysymyksiksi muodostuivat sopivan otannan valinta ja leimaavuuden välttäminen. Otannan valintaa suunniteltaessa yhden kriteerin asetti aika: opinnäyteyden tulisi olla valmis vuoden 2014 toukokuun alussa. Tästä johtuen päädyimme siihen, että keräisimme lähetettä kolmen (3) kuukauden ajalta. Arvioitu oli, että tältä aikaväliltä lähetettä tulisi noin

70 kappaletta. Arvioin, että se olisi tarpeeksi suuri määrä, jotta asiakkaiden anonymiteetti säilyisi tuloksia tarkasteltaessa ja esitellessä. Kuitenkin tutkimuslupa tuli takaisin ehdollisena, tutkimukseen käytettävien lähetteiden määrän tulisi olla vähintään 100. Se ei lopulta kuitenkaan osoittautunut ongelmaksi koska ajankohtana tulleita lähetteitä oli lopulta 112 joista 105 päädyin käyttämään lopullisessa työssäni. Oli myös sovittu, että lähetteistä pyritään poistamaan asiakkaiden nimet ja osoitteet, jotta he eivät niiden perusteella ole jäljitettävissä. Kuitenkin käsittelin lähetteitä ainoastaan lastensuojelun tukiyksikön tiloissa Tikkurilassa enkä dokumentoinut omalle tietokoneelle mitään tunnistetietoja asiakkaista. Kun opinnäytetyöni on valmis tuhoaan lähetteet asianmukaisesti. Anonymiteetin säilyttämiseksi esimerkiksi lasten iät on taulukoitu mittakaavassa eikä työssä esitetä ristiintaulukointeja tulosten ja aiempien tukitoimien välisistä yhteyksistä.

Työtä tehdessä on pohdittu useaan otteeseen, kuinka välttää leimaamista tuloksilla jonkin alueen asiakkaat tai työntekijät. Esimerkiksi leimaavuuden välttämiseksi ja otannan suppeuden vuoksi on luovuttu ajatuksesta taulukoida asiakkaat asuinalueen mukaan ja taulukoinnit on tehty sittenkin eri tiimien asiakkaiden mukaan. Lisäksi asiakkaiden anonymiteetin säilyttäminen asuinalueittain taulukoiduissa tuloksissa ei olisi toteutunut, koska joiltakin asuinalueilta saattoi olla vain yksi asiakasperhe.

Lähteet

- Ahlgren-Leinvuo, H. Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2012. 2013. Helsinki: Edita Prima Oy.'
- Hastrup, A., Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J., Pelkonen, M. (toim.). Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden uudistaminen. Lasten Kaste-kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. 2013. Tampere: Juvenes Print - Suomen yliopistopaino oy.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Edita publishing oy. Helsinki.
- Heino, T. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat? Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. 2007. Helsinki: Stakes.
- Heino, T. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. 2008. Helsinki: Stakes.
- Heinonen, H., Metsälä, J. (toim.). Lastensuojelua kehittämässä - kokemuksia pääkaupunkiseudulta. 2009. Pääkaupunkiseutu: Yliopistopaino.
- Holma, T., Rousu, S. Lastensuojelupalvelujen hankinta ja tuottaminen. 2003. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Kuntatalon painatuskeskus.
- Honkanen, J., Syrjälä J. (toim.). Lapsen oikeudet. 2000. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Kananoja, A., Kavikainen, M., Oranen, M. 2013. Toimiva lastensuojelu. Selvitysryhmän loppuraportti. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/-/_julkaisu/1858918
- Lastensuojelu 2012. Tilastoraportti 30/2013, 25.11.2013. Suomen virallinen tilasto, lastensuojelu, THL. www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/lasten_sosiaalipalvelut/lastensuojelu
- Lastensuojelulaki. 417/2007.
- Lastensuojelun tukiyksikön palvelukuvaus. Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön palvelukuvaus. Vantaan kaupungin lastensuojelun sisäisiä papereita.
- Mahkonen, S. 2007. Lastensuojelu ja laki. Helsinki: Edita Prima.
- Metsämuuronen, J. 2002. Tilastollisen kuvauksen perusteet. Stridevi printer. Helsinki.
- Myllärniemi, A. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä - jäsenyyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. 2007. Socca ja Heikki Waris instituutin julkaisusarja.
- Niemi, H. (toim.) Mitä on Alvari-perhetyö? 2002. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Perhetyö. Lastensuojelun käsikirja. 2012. Viitattu. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>
- Perhetyön prosessikuvaus. Vantaan kaupungin lastensuojelun perhetyön prosessikuvaus. 2012.
- Reijonen, M. (toim.) Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. 2005. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rönkkö, L., Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY.
- Taskinen, S. 2009. Lastensuojelulaki (417/2007) soveltamisopas. Jyväskylä: Gummerus.
- Vantaan lastensuojelusuunnitelma. 2008. http://www.vantaa.fi/fi/sosiaali-ja_terveyspalvelut/lasten_nuorten_ja_perheiden_palvelut

Vantaan tasapainotettu strategia. Taloussuunnitelma 2012-2015. Kaupunginvaltuusto
24.11.2011. Erillispainos.
www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/75266_strategian_erillispainos_2012-2015_suomi.pdf

Vilka, H. 2007. Tutkija ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. Jyväskylä.

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Alle 18-vuotiaiden jakautuminen alueittain Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksiköiden alueille.	17
Taulukko 2: Eri ikäryhmien osuudet alle 18-vuotiaista tukiyksiköiden alueilla.	18
Taulukko 3: Lasten iät Korso-Koivukylän tiimin alueella	22
Taulukko 4: Lasten iät Martinlaako-Myymäen tiimin alueella.....	23
Taulukko 5: Lasten iät Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella	24
Taulukko 6: Kaikkien asiakasperheiden lasten iät	25
Taulukko 7: Asiakkuuteen tulon syyt Korso-Koivukylän tiimin alueella	26
Taulukko 8: Asiakkuuteen tulon syyt Martinlaakso-Myyrmäen tiimin alueella	27
Taulukko 9: Asiakkuuteen tulon syyt Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella	28
Taulukko 10: Aiemmat tukitoimet Korso-Koivukylän tiimin alueella	29
Taulukko 11: Aiemmat tukitoimet Martinlaakso-Myyrmäen tiimin alueella	30
Taulukko 12: Aiemmat tukitoimet Tikkurila-Hakunilan tiimin alueella	31
Taulukko 13: Kaikkien perheiden tulosityt.....	44
Taulukko 14: Kaikkien perheiden aiemmat tukitoimet.....	45

Liite 1: Lähet
Liite 1: Lähet1**Vantaa**

Vantaan kaupunki | Sosiaali- ja terveystoimi

**LÄHETE LASTENSUOJELUN
AVOJUOLLON PALVELUIHIN**

Tyhjennä lomake

Lähetäjä

Päivämäärä

- Vaahterämäki (avohuollon tukitoimisto (2 - 16-v.))
- Perhepaikka (ympäri vuorokautinen kokoperhehoito)
- Kuperkeikka (perhekohtainen päiväkontoutus)
- Kärynpyörä (ryhmämuotoinen päiväkontoutus)
- Pihlaja (Myymäki, Martinlaakso)
- Kuuselan depressiokoulu
- Perhetyö

- Tukihenkilö
- Ammatillinen tukihenkilö
- Tukiperhe
- Ammatillinen tukiperhe
- Laurinkoti
- Kodin- ja lastenhoito
- Siivouspalvelu

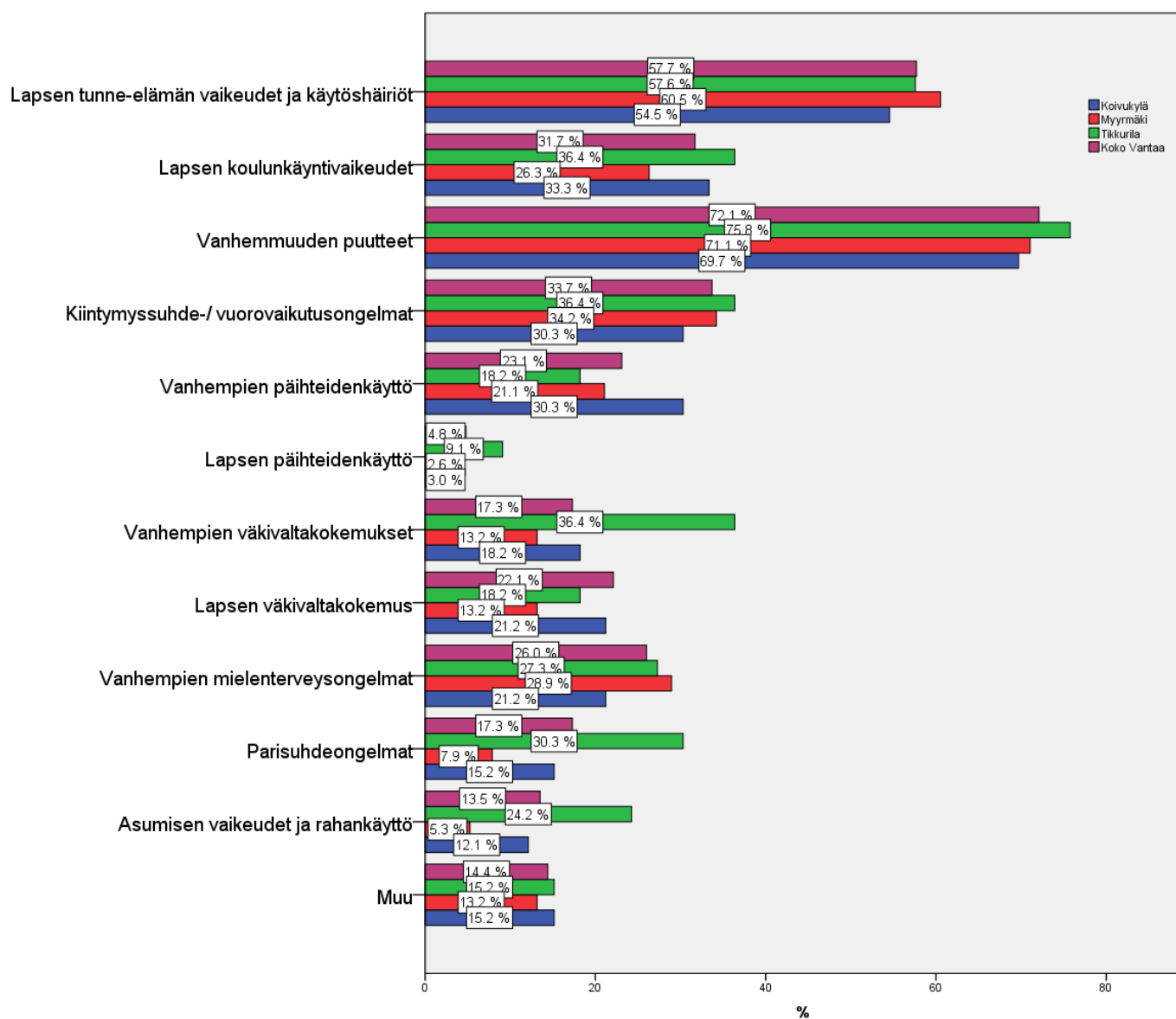
- Terapiat
- Ryhmätöitä, mikä
- Valvotut tapaamiset
- Muu, mikä

1 Perheen taustatiedot	Lapsen / nuoren nimi	Henkilötunnus
	Osoite	
	Erityistieto (esim. pakolaisuus, äidinkieli)	Puhelin
	Lapsen / nuoren nimi	Henkilötunnus <input type="button" value="+"/> <input type="button" value="-"/>
	Osoite	
	Erityistieto (esim. pakolaisuus, äidinkieli)	Puhelin
	Isän nimi	Henkilötunnus
	☐ huoltaja	
	Osoite	Puhelin
	Erityistieto (esim. pakolaisuus, äidinkieli, huoltajuus)	
2 Olennaiset perhetiedot (tulkin tarve, samassa taloudessa asuvat henkilöt, perhesuhteet, kotieläimet, vanhempien työssäkäynti)	Äidin nimi	Henkilötunnus
	☐ huoltaja	
	Osoite	Puhelin
	Erityistieto (esim. pakolaisuus, äidinkieli, huoltajuus)	
3 Päivähoito- / koulutiedot	☐ Tulkin tarve, kieli	
	Päiväkoti / koulu	Luokka-aste
	Erityistä huomioitavaa päiväkodin / koulun suhteen	

Liite 1: Lähetä

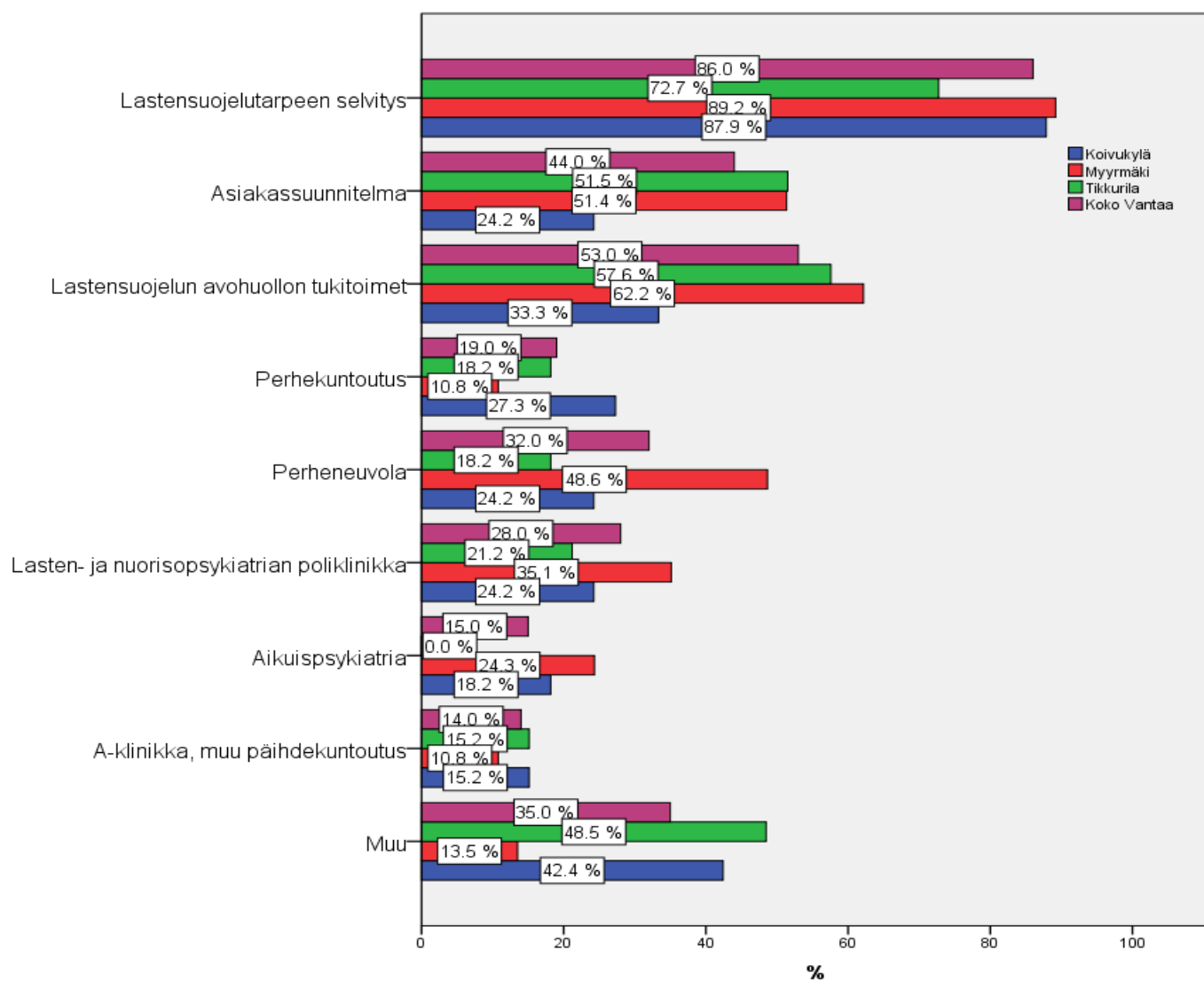
4 Nykytilanne							
5 Taustatiedot	<p>Lastensuojelun asiakkuuteen johtaneet syyt tällä hetkellä</p> <p>☐ Lapsen tunne-elämän vaikeudet ja käytöshäiriöt ☐ Perheen väkivaltakokemukset</p> <p>☐ Lapsen koulunkäyntivaikeudet ☐ vanhempien ☐ lapsen</p> <p>☐ Vanhemmuuden puutteisiin liittyvät: lapsen perushoito ja huolenpito, vanhemman uupumus ja valkeus ymmärtää lasta, kasvatusvaikeudet ☐ tutkintapyyntö tehty</p> <p>☐ Kiintymyssuhde- / vuorovaikutusongelmat ☐ Vanhempien mielenterveysongelmat</p> <p>☐ Päihteet (alkoholi, huumet) Asumisen vaikeudet ja rahankäyttö ☐ Parisuhdeongelmat</p> <p>☐ vanhempien ☐ lapsen ☐ Muu, mikä</p>						
6 Lapsen/nuoren ja perheen saamat aiemmat tukitoimet, palvelukontaktit ja tarjotut palvelut	<p>Rasbita seuraavat ja selvitä milloin, kenelle, mitä ja missä</p> <p>☐ Lastensuojelutarpeen selvitys .....</p> <p>☐ Asiakassuunnitelma .....</p> <p>☐ Lastensuojelun avohuollon tukitoimet .....</p> <p>☐ Lastensuojelun avohuollon tukitoimet .....</p> <p>☐ Perhekuntoutus .....</p> <p>☐ Perheneuvola .....</p> <p>☐ Lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikka .....</p> <p>☐ Aikuispsykiatria .....</p> <p>☐ A-klinikka, muu päihdekuntoutus .....</p> <p>☐ Muu .....</p>						
7 Terveystiedot	<p>Työskentelyssä huomioitavaa lapsen / nuoren terveyden osalta (esim. allergiat, fyysinen ja psyykinen terveys):</p>						
8 Haetun palvelun tavoitteet ja tarve työskentelyn tiheyteen							
9 Sosiaalityöntekijä	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">Nimi</td> <td style="width: 25%;">Puhelin</td> <td style="width: 25%;">Faksi</td> </tr> <tr> <td>Nimi</td> <td>Puhelin</td> <td>Faksi</td> </tr> </table> <p>☐ Myyrmäki ☐ Tikkurilla ☐ Kaivukylä ☐ Sijaishuolto</p>	Nimi	Puhelin	Faksi	Nimi	Puhelin	Faksi
Nimi	Puhelin	Faksi					
Nimi	Puhelin	Faksi					

Liite 2 Asiakkuuteen tulokset

Taulukko 13: Kaikkien perheiden tulokset

Liite 3 Aiemmat tukitoimet

Taulukko 14: Kaikkien perheiden aiemmat tukitoimet

Liite 4 Tutkimuslupa

Tutkimuslupahakemus/Perhetyön asiakkuuden taustat ja alueelliset erot - Selvitys Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön asiakkuuteen tulon syistä/Lievonen Susanne

Tutkielman tavoitteena on selvittää lastensuojelun tukiyksikön asiakkaiden taustoja, sekä mahdollisesti löytää alueellisia eroja asiakasperheiden välillä. Saatujen tulosten pohjalta työntekijöiden koulutusta voidaan suunnata vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeisiin sekä kaupunki voi kehittää ennaltaehkäiseviä lastensuojelupalveluita asiakkaita entistä paremmin palveleviksi.

Tutkimusaineisto on ajalla 11/13-1/14 Vantaan kaupungin lastensuojelun tukiyksikön asiakkaaksi tulleiden perheiden SEISAKE-lähteet, joista muokattu pois tunnistetiedot. Lähteistä on tarkoitettu SPSS-tilastointiohjelmalla poimia edellä mainitut tiedot, joita sitten vertaillaan keskenään etsien alueellisia eroavaisuuksia.

Lähteet ovat kirjallinen aineisto jota säilytetään lastensuojelun tukiyksikössä.

TUTKE katsoo, että tutkimussuunnitelma ja sen liiteasiakirjat noudattava hyvää tutkimustapaa. Tutkija on sitoutunut siihen, ettei käytä saamiaan tietoja tutkittavan tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten etujen loukkaamiseksi joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus ja tietosuojasäännöksiä, eikä luovuta kerättyjä tietoja muuhun tarkoitukseen kuin mihin tutkimuslupa on myönnetty. Tutkija on sitoutunut myös eettisiin periaatteisiin. TUTKE pitää tutkimussuunnitelmaa eettisesti hyväksyttävänä.

TUTKE pitää tutkimussuunnitelmaa hyväksyttävänä ja

1. antaa puoltavan lausunnon tutkimusluvan hyväksymisestä tulosaluejohtajalle.
2. Tutkimusta puoltaa lastensuojelun tukiyksikönesimies Helena Nyman-Jokinen
3. Tutkija saa käsitellä tutkimusaineisto lastensuojelun tukiyksikön tiloissa.
4. Tutkittavia lähteitä tulee olla vähintään 100 jotta asiakkaita ei voida tunnistaa
5. Tutkimustulosten esittelyssä tulee kiinnittää huomiota, että ne esitellään tavalla joka ei mahdollista asiakkaiden tunnistamista esim. raportointi prosenttiosuuksina
6. Tutke katsoo, että työohjaavan Juha Niemelän on tarkoituksen mukaista käydä raportti läpi ennen julkaisemista

TUTKE edellyttää, että tutkimuksen valmistuttua tutkimusraportti toimitetaan Vantaan sosiaali- ja terveystoimen käyttöön sähköpostitse pdf-versiona tulosalueen erityisasiantuntijalle ja sihteerille. Tutkimuksen arvioitu valmistuminen on 01.06.2014.

Lisätietoja: Erityisasiantuntija Tiina Turkia 040 5327344

Liitteet: tutkimuslupahakemus
ote tutken lausunnosta

Päiväys Vantaa 30.01.2014

Allekirjoitus

Liite 4 Tutkimuslupa Nimen selvennys	Pesonen Maritta
Virka-asema	Perhepalvelujen johtaja
Täytäntöönpano:	sosiaali- ja terveyslautakunta Susanne Lievonen Helena Nyman-Jokinen

---

Oikaisuvaatimusohjeet

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimus tehdään Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunnalle, postiosoite: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa, käyntiosoite: Kielotie 13, Tikkurila tai sähköpostitse osoitteella: kirjaamo@vantaa.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu julkisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on oikaisuvaatimuksen tekijän allekirjoitettava.

Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkupe-
räisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Sähköinen viesti katsotaan saapuneeksi viranomaiselle silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaittees-
sa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Tämä päätöspöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika: 5.2.2014 klo 8.15 – 16.00

Paikka: Vantaan kaupunki, Kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)